

MACIEJ SZABLEWSKI, WITOLD ZAKRZEWSKI

Bibliotekarze XXI wieku: usługodawcy, radykalni katalogerzy i animatorzy kultury

W 1876 roku powstało pierwsze stowarzyszenie bibliotekarskie – The American Library Association. W 1886 roku Karl Dziatzko, profesor filologii klasycznej na uniwersytecie w Getyndze, powołał do życia pierwszą katedrę bibliotekoznawstwa¹. W niektórych krajach obowiązywały już wówczas państwowe egzaminy bibliotekarskie. Kim zatem byli bibliotekarze, zanim zawód został oficjalnie sformalizowany? Najprostsza odpowiedź brzmi – pracownikami bibliotek, którzy na przestrzeni wieków wykonywali różne zadania.

W połowie VI wieku wybitny intelektualista Flavius Magnus Aurelius Cassiodorus, po wycofaniu się z życia politycznego, założył opactwo w Vivarium. Mnisi, żyjący zgodnie z regułą świętego Benedykta, zostali przez fundatora zobligowani do przepisywania ksiąg. Działalność ta miała na celu ratowanie dziedzictwa kulturowego i naukowego antyku. Skryptorium stało się wzorem dla innych tego typu placówek, a tym samym klasztory zastąpiły dawne, rzymskie szkoły i biblioteki. Niezależnie od idei Kasjodora, tworzeniem pięknie

1 K. Migoń, *Nauka o książce wśród innych nauk społecznych*, Wrocław 1976, s. 20.

iluminowanych odpisów zajmowali się także mnisi iroszkoccy². W ciągu następnych stuleci aż do XVIII wieku priorytetowym zadaniem bibliotekarzy było gromadzenie ksiąg.

Drugim newralgicznym zajęciem stało się opracowanie posiadanych kolekcji. Na przestrzeni wieków opisy księgozbiorów ewoluowały od prostych inwentarzy, takich jak najstarszy zachowany polski inwentarz księgozbioru katedry krakowskiej z 1110 roku, po drukowane katalogi³. Pierwsza tego rodzaju publikacja ukazała się w roku 1595⁴. W XVIII wieku około 30 bibliotek wydało katalogi, ale już w połowie XIX wieku każda większa księżnica posiadała drukowany wykaz swoich zbiorów. Symptomatyczne dla tego okresu położenie nacisku na opracowywanie wynikało z rozwoju idei oświeceniowych. Bibliotekarze mieli już nie tylko sprawować pieczę nad bezcennymi kolekcjami, lecz także informować o nich i udostępniać je naukowcom. Przykładowo Bibliotheca Patria braci Załuskich była otwarta we wtorki i czwartki w godzinach 8.00–12.00 i 15.00–19.00, zimą zaś do godziny 17.00. Katalogowanie księgozbiorów umożliwiło ich udostępnianie, które od połowy XIX wieku stało się głównym zadaniem bibliotekarzy⁵.

Powyższa periodyzacja dziejów bibliotekarstwa pokazuje, iż siłą sprawczą jego ewolucji była praktyka i usługowy charakter obowiązków. Zanim nastąpiła formalna legislacja, wybitni kustosze posiadali różne wykształcenie, od humanistycznego po ściśle i przyrodnicze, ale na przestrzeni wieków łączyła ich praca ze zbiorami. Dlatego też program studiów wyższych z zakresu bibliotekoznawstwa od początku budził kontrowersje. Przez cały XX wiek toczono dyskusje, czy nauka ta ma mieć charakter bardziej praktyczny, czy teoretyczny, i czy w ogóle możemy mówić o zawodzie, czy raczej o usłudze⁶.

2 J. Strzelczyk, *Iroszkoci w kulturze średniowiecznej Europy*, Warszawa 1987.

3 J. Korpała, *Dzieje bibliografii w Polsce*, Warszawa 1969, s. 1–64.

4 Był to katalog księgozbioru biblioteki uniwersyteckiej w Lejdzie: Petrus Bertius (1565–1629), *Nomenclator autorum omnium, quorum libri vel manuscripti, vel typis expressi exstant in Bibliotheca Academiae Lugduno-Batavae: cum epistola de ordine eius atque usu*, Lugduni Batavorum, apud Franciscum Raphelengium, 1595 – https://socrates.leidenuniv.nl/R/?func=dbin-jump-full&object_id=860724 [dostęp: 30.09.2015]. Por. A. Mendykowa, *Podstawy bibliografii*, Warszawa 1986, s. 56.

5 W Polsce najbardziej znanym orędownikiem podziału historii bibliotekarstwa na okresy gromadzenia, opracowywania i udostępniania był Adam Łysakowski (1895–1952), zob. A. Łysakowski, *Katalog przedmiotowy*, cz. 1, *Teoria*, Wilno 1928, por. idem, wyd. 2, wstęp J. Woźniak, oprac. i red. tekstu M. Banacka, Warszawa 2002 – www.bbc.uw.edu.pl/publication/650 [30.09.2015]. Zob. M. Dembowska, *Bibliologia, bibliografia, bibliotekoznawstwo, informacja naukowa: wybór prac*, Warszawa 2004, s. 166.

6 Por. B. Budyńska, *Problemy zawodu bibliotekarskiego na łamach „Bibliotekarza”*, Warszawa 1990, s. 111–128.

Zawód czy usługa?

Kilka lat temu kanadyjski anglista, specjalista od zarządzania publicznego i zarazem bibliotekarz Ryan Deschamps postawił na swym popularnym w północnoamerykańskim świecie bibliotekarskim blogu *Punctuated Equilibrium: A Librarian's View of Public Policy* dość radykalną tezę o nieistnieniu zawodu bibliotekarza. Deschamps poszedł retorycznie nawet krok dalej, tytułując prowokacyjnie swój krótki tekst w niepozostawiający wątpliwości sposób: *Ten Reasons Why „Professional Librarian” is an Oxymoron*⁷. Dla Lelewela i Estreicherów najprawdopodobniej ów tekst wcale nie byłby jednak kontrowersyjny. Wszyscy oni na jakimś etapie swojego życia zaczęli po prostu parać się bibliotekarstwem i bibliografią, wnosząc do tej pracy swoje umiejętności, zdolności i wykształcenie. Deschamps stawia zwolennikom tezy o istnieniu czegoś takiego jak precyzyjnie wyodrębniona profesja bibliotekarska dziesięć zarzutów. Część z nich zrozumiała jest wyłącznie w kontekście amerykańskiego rynku pracy – wyraźnie oddzielającego ściśle uregulowane przez korporacje i stowarzyszenia zawodowe profesje od tych, do których dostęp jest znacznie swobodniejszy. Duża część z nich ma jednak charakter bardziej uniwersalny.

Deschamps stwierdza wprost, że bibliotekarze jako specjaliści od informacji nie mają na nią monopolu. O ile mosty stawiają inżynierowie, leczą lekarze, a w sądach występują prawnicy, o tyle informacja swobodnie przepływa przez światowe sieci i nikt nie może przypisywać sobie wyłączności na jej porządkowanie i udostępnianie. Dziesięciolecie może nauczyć swoją babcie wyszukiwania przez Google'a, tworzeniem baz danych zajmują się informatycy, socjologowie przeprowadzają skomplikowane operacje w oparciu o systemy Big Data. Zawód bibliotekarza nie ma więc jasno skryształizowanego przedmiotu swojego działania – pracownicy bibliotek są tak naprawdę generalistami, posługują się narzędziami dostarczanymi przez informatykę, zarządzanie czy literaturoznawstwo. Silna jest także specjalizacja w ramach zawodu, co sprawia, że bibliotekarze zatrudnieni w różnych działach różnych bibliotek nie mają ze sobą wiele wspólnego. Wszystko to prowadzi Deschamps do prostego wniosku – bibliotekarz to po prostu osoba pracująca w bibliotece i wykonująca w niej różne zadania. Nie zawsze mają one wiele wspólnego z książkami, choć z etymologicznego punktu widzenia pojawiają się one w słowie „bibliotekarz”. Wszelkie

7 R. Deschamps, *Ten Reasons, Why „Professional Librarian” is an Oxymoron* – <https://otherlibrarian.wordpress.com/2010/04/30/ten-reasons-why-professional-librarian-is-an-oxymoron/> [30.09.2015].

rewolucje w bibliotekarstwie zainicjowane zostały nie przez bibliotekarzy, lecz przez informatyków, specjalistów od sieci społecznościowych i animatorów kultury. To oni wymuszali na bibliotekach dostosowanie się do nowych sposobów obchodzenia się z danymi, komunikowania z użytkownikami i promowania czytelnictwa. Byłoby więc bibliotekarstwo dość nietypową, zewnątrzsterowną profesją. Zwraca też Deschamps uwagę na brak wyraźnych, specyficznych dla bibliotekarzy zasad etycznych. O ile naukowcy, nauczyciele, artyści, urzędnicy, lekarze, inżynierowie, farmaceuci, trenerzy sportowi pracują w nałożonym przez tradycję i prawo gorszej rygorystycznych norm zawodowych, o tyle trudno wyróżnić jakieś charakterystyczne tylko dla bibliotekarzy reguły postępowania. W najlepszym razie mogliby oni być strażnikami prawa autorskiego, choć często kłóci się ono z podnoszonymi w wielu środowiskach hasłami wolnego dostępu do informacji. Nie funkcjonuje też wśród bibliotekarzy *peer review* – zawód ten często w praktyce działa wedle zasad kolektywistycznych, ignorując wybijające się indywidualności. Istnieją minimalne wymagania, jakie powinna spełniać osoba pracująca w bibliotece, rzadko zaś mówi się o pracach bibliotecznych jako czymś wymagającym kreatywności i pomysłowości. W efekcie – trudno jest odróżnić innowacyjnego bibliotekarza od tego, który tylko poprawnie wykonuje swoje obowiązki. I z tego też wynika, zdaniem Deschamps, niski poziom bibliotekarskiej literatury fachowej – nie stawia się jej wymogu wybitności, gdyż bibliotekarz na co dzień oceniany jest z czynienia zadość rutynowym procedurom. W przeciwieństwie do wielu innych zawodów nie docenia się wśród bibliotekarzy konieczności ciągłego rozwoju i kwestionowania zasad. To oczywiście niewłaściwe podejście, a praca katalogera może być ciekawa i rozwijająca.

W istocie więc – zdaniem Deschamps – bibliotekarstwo jest nie tyle zawodem, co raczej usługą. Nie jest to tylko zmiana nomenklatury, lecz całkowicie odmienne spojrzenie na istotę profesji. Świadczenie usługi stawia w centrum potrzeby użytkownika i wymusza nieustanną poprawę jej jakości, tak by odbiorca był z niej zadowolony. Niczym pracownik innych działów sektora usług musi więc bibliotekarz trwać w nieustannej gotowości do modyfikacji stosowanych przez siebie procedur. Jeśli zaś uznajemy bibliotekarstwo za zawód, co Deschamps otwarcie kwestionuje, to normy jego wykonywania przestają odnosić się do usługobiorców. Stają się wewnętrznymi regulacjami dotyczącymi usługodawców, czyli samych bibliotekarzy.

Podstawowa teza Deschamps sprowadza się do pewnego logicznego wniosku. Jeśli bibliotekarstwo jest usługą, to musi nieustannie dążyć do podnoszenia swego poziomu. Jeśli zaś jest zawodem, to siłą rzeczy ze wspomnianych już

względów zaczyna się rządzić zasadą minimalistycznych wymagań, zwykłej poprawności. „Profesjonalizacja” bibliotekarstwa nieuchronnie czyni kamieniem węgielnym zawodu poprawną realizację procedur. Świadczenie usług polega zaś na czymś całkowicie odwrotnym – na ich dostosowywaniu do zmieniających się warunków i oczekiwań usługobiorców. Można porównać zawód bibliotekarza do innych mających związek z książką zajęć. Redaktorzy tekstów wchodzą na swoje ścieżki zawodowe z różnych kierunków. Kończą różne studia, mają różne zainteresowania, niektórzy z nich specjalizują się w pracy nad książkami o określonej tematyce. Wszyscy muszą opanować pewien warsztat, niemniej ich klienci zdecydowanie bardziej docenią pomocnego redaktora sugerującego sensowne poprawki niż takiego, który nada tekstowi wyłącznie poprawną formę językową. Pracownicy wydawnictw z kolei, podobnie jak bibliotekarze, zajmują się różnymi obszarami działalności swoich firm. Niektórzy handlują prawami autorskimi, inni redagują teksty lub zajmują się marketingiem, jeszcze inni – wyszukują książki do tłumaczeń. Wszystkich łączy tylko jedno – pracują w jednym miejscu i to miejsce ma związek z książką. Zupełnie innych kompetencji wymaga się od specjalisty od PR organizującego spotkanie autorskie, innych jeszcze – od korektora. Nikt jednak nie wpadł do tej pory na pomysł stworzenia pięcioletnich studiów redaktorskich czy wydawniczych. Realia rynku zmieniają się zbyt szybko, by dało się raz na całe życie przekazać adeptom zawodu pewne niezbędne *quantum* wiedzy. Taki też zarzut stawia Deschamps kształceniu bibliotekarskiemu – realia zawodu, formaty, standardy pracy ulegają błyskawicznej zmianie, zaś pracownicy bibliotek wykonują tak odmienne obowiązki i korzystają z dorobku tak różnych dziedzin wiedzy, że studia bibliotekarskie nie przygotowują i nie mogą przygotować nikogo do pracy w bibliotece. Służą natomiast, podobnie jak różnego rodzaju egzaminy i certyfikaty zawodowe, do innych celów. Po pierwsze, uświęcają minimalistyczne procedury. Po drugie, stanowią narzędzie do monopolizacji zawodu. Przesłanie nieistniejących w rzeczywistości, ale próbujących zaistnieć „zawodowych bibliotekarzy” skierowane do osób potencjalnie zainteresowanych pracą w bibliotece brzmi: my znamy zasady, wy musicie się ich od nas nauczyć, a potem je stosować.

Wielu kierowników bibliotecznych, oceniając pracę swych podwładnych, zadaje instynktownie pytanie: „czy on/ona robi błędy?”. Oczywiście – bibliotekarz nie powinien robić błędów. Ale sam fakt poprawnego wykonywania pracy nie czyni nikogo wybijającym się pracownikiem. Nikt nie uzna lekarza potrafiącego wyłącznie wykonać standardowe badania za godnego polecenia. Tymczasem, jak zauważa Deschamps, bibliotekarstwo od innych wykrystalizowanych jako

„sprofesjonalizowane” branż różni właśnie owa akceptacja dla standardowej bezbłędności. Nieco prowokacyjnie pyta kanadyjski badacz o nazwiska „wielkich bibliotekarzy”. I sugeruje, że o ile każdy jest w stanie wymienić „wielkich lekarzy”, „wielkich prawników” czy „wielkich historyków”, to z wskazaniem osoby związanej z bibliotekami i mogącej rościć sobie prawo do wielkości są pewne kłopoty⁸.

Sprawczyni największej rewolucji w XX-wiecznym bibliotekarstwie, twórczyni formatu MARC – Henriette Avram, była z wykształcenia matematyczką, której przyszło pracować w Bibliotece Kongresu. Format opracowała, czerpiąc ze swoich doświadczeń programistycznych i prac nad teorią systemów. Była więc raczej matematyczką, która zrewolucjonizowała biblioteki, niż certyfikowaną bibliotekarką, która stworzyła nowy format, opierając się na tym, czego nauczono ją na studiach.

Deschamps nie jest w swoich poglądach na bibliotekarstwo odosobniony. Wielu wywodzących się ze środowiska bibliotecznego autorów domaga się odejścia od proceduralizmu i uznania bibliotekarstwa za innowacyjną, wymagającą od bibliotekarzy dużej kreatywności usługę. W słynnym już tomie zbiorowym *Radical Cataloging* pracownicy bibliotek z wieloletnim doświadczeniem żądają zerwania ze schematyzmem i minimalizmem, jakie cechują „zawodowych bibliotekarzy”. Arro Smith, absolwent filozofii i religioznawstwa, doktor antropologii i wieloletni pracownik teksańskich bibliotek publicznych w pochodzącym z tej książki tekście *Cataloging Heresy* malowniczo opisuje stan ducha osób, które po przetrwaniu bibliotecznym szkoleniu zostają w bibliotekach na całe życie:

A później niektórzy z nas zaczynają to kochać. Możemy cieszyć się tajemnymi więzami MARC-owskiego bractwa. Przysięgamy na całe życie. Rozkoszujemy się władzą płynącą z bycia zdolnymi do tworzenia doskonale ekwiwalentnych opisów bibliograficznych. Możemy smakować nasze mistrzostwo w arkanach zasad wprowadzających porządek do zamętu i chaosu nieopisanych bibliograficznie nabytków. Niektórzy z nas nigdy nie będą chcieli opuścić klasztorów naszych działów katalogujących. To bezpieczne, bo mamy władzę – władzę bibliograficzną. Jednakże klasztor nie jest rzeczywistym światem. I choć wypracowaliśmy bizantyńskie reguły świata zasad opisu bibliograficznego w celu sprawowania naszej bibliograficznej władzy, nie powinniśmy pozwolić sobie na stanie się ich niewolnikami⁹.

8 Ibidem.

9 A. Smith, *Cataloging Heresy*, w: *Radical Cataloging. Essays at the Front*, ed. by K. R. Roberto, Jefferson 2008, s. 291.

Bibliotekarze wierzą, że ich zadaniem jest zaprowadzenie porządku w nieuporządkowanym materiale poprzez rygorystyczne zastosowanie bibliotecznych zasad i tradycji. Zapominają, że ich prawdziwym celem jest ułatwienie użytkownikom dostępu do książek i innych publikacji. Nie ma zaś czegoś takiego jak typowy użytkownik, przekrój czytelników w różnych księżnicach jest odmienny. Jeśli czytelnicy i ich potrzeby różnią się od siebie, to byłoby nierozsądne stosowanie zawsze i wszędzie sztancy identycznych i niezmiennych przepisów katalogowania. Każda książka ma zaś innego zaprojektowanego odbiorcę, który może przejawiać inne nawyki wyszukiwawcze. Bibliotekarz musi za każdym razem zastanowić się, kto jest potencjalnym odbiorcą danej treści i użyć formatu w ten sposób, by dana książka wyświetliła się w ramach konkretnej strategii wyszukiwawczej. Powinien więc użyć formatu do opisu książki, a nie wpisać książkę w przewidziany przez format formularz. Różnica między jednym i drugim jest subtelna, ale znacząca. Smith opisuje swoje katalogerskie przygody z książkami o Harrym Potterze¹⁰. Gdy okazało się, że rygorystyczne stosowanie dotychczasowej konwencji katalogowania utrudnia czytelnikom dotarcie do wszystkich tomów sagi i innych związanych z nią książek, Smith wprowadził pewną zgodną z formatem, ale niezgodną z dotychczasową praktyką innowację. Przyniosła ona oczekiwane rezultaty. Rozróżnienie między formatem a konwencjami katalogerskimi jest zresztą warte podkreślenia. Format ma oczywiście swoje ograniczenia, ale mimo wszystko w przeciwieństwie do lokalnych tradycji bibliotekarskich pozostaje stosunkowo elastycznym narzędziem opisu rzeczywistości. Przesłanie zwolenników „radykalnego katalogowania” jest proste:

Katalogowanie i klasyfikowanie służy czytelnikom, a nie katalogerowi. Kiedy standardowe praktyki katalogerskie nie przynoszą naszym użytkownikom najbardziej efektywnych rezultatów prowadzonych przez nich kwerend, stańcie się innowacyjni. Zostańcie katalogerskimi heretykami. Jedynymi ludźmi, którzy będą wiedzieć, że odstąpiliście od standardowych praktyk, będą inni katalogerzy. A jak często nasze katalogi są przeglądane przez innych katalogerów? I kogo obchodzi, co inni katalogerzy o nich myślą? Jeśli ortodoksyjne zasady klasyfikowania i katalogowania nie mają w przypadku waszej kolekcji i waszych użytkowników większego sensu, zmieńcie je! Pamiętajcie, że ostatecznie kataloger stara się ustanowić porządek pośród chaosu. Źródłem większej części tego porządku jest spójność i przewidywalność. Jeśli ortodoksyjne katalogowanie i klasyfikowanie nie jest w stanie wprowadzić rozumianego przez waszych użytkowników i użytecznego dla nich

10 Ibidem, s. 296.

porządku do waszych zbiorów, stańcie się innowacyjni! To waszym zadaniem jest uczynienie waszych kolekcji użytecznymi. Ryzykujcie i eksperymentujcie, ale stosujcie wasze innowacje w spójny sposób dla całości waszych zbiorów¹¹.

Trzeba jednak dobrze zrozumieć tekst Smitha. Nie nawołuje on do bibliograficznej anarchii, lecz do refleksyjnego, otwartego na ciągłą zmianę katalogowania. W gruncie rzeczy więc stawia wielu zastanym praktykom bibliotecznym te same zarzuty co Deschamps – bibliotekarze kierują się istniejącymi już procedurami i niechętnie je modyfikują, co faworyzuje przeciętność i tłumi kreatywność. Zespół katalogerski zmienia się wówczas w grupę mrówek, które realizują zastane zasady i szybko podporządkowują się obowiązującej praktyce. Niezależnie od osobistych talentów, zdolności i temperamentów pojedynczy bibliotekarze pracujący w takim zespole szybko tracą zdolność do kreatywnego i innowacyjnego patrzenia na swoją pracę. I jak zauważa Smith, zaczynają postrzegać wykonywane przez siebie zadania czysto rzemieślniczo, nie myśląc o tym, komu i czemu służy ich codzienny trud. Wiele komórek bibliotecznych pracuje więc w sposób egzemplifikujący niemal idealnie wszelkie schorzenia organizacji opartych na wadliwych mechanizmach obiegu wiedzy zdiagnozowanych przez Petera Senge w słynnej pracy *Pięta dyscyplina*¹². Przepływ wiedzy we wszelkiego typu organizacjach opierać się może na dwóch zasadach: *top-down* i *bottom-up*. W pierwszym pracownicy wyłącznie wykonują decyzje i zasady ustanowione przez swoich przełożonych. W drugim – podwładni pozostają w nieustannej interakcji z problemami, jakie napotykają w codziennej pracy i zwierzchnikami, sygnalizując na bieżąco problemy i sugerując ich możliwe rozwiązania. Teoretycy zarządzania nie mają wątpliwości, że efektywniejszy jest drugi z tych modeli. Może on jednak funkcjonować wyłącznie w zespole, w którym pracują ludzie o różnych umiejętnościach, zainteresowaniach, talentach i wykształceniu. Jak łatwo zauważyć, większość bibliotek opiera swe funkcjonowanie na regule *top-down*. W taki sposób skonstruowanej organizacji brakuje zazwyczaj systemowego spojrzenia na świat, pracownicy postrzegają go wyłącznie z perspektywy swojego stanowiska pracy¹³. Iluzoryczna okazuje się wówczas wartość doświadczenia poszczególnych osób zatrudnionych w danej komórce. To prawda, najlepiej uczymy się z doświadczenia, rzadko jednak doświadczamy konsekwencji wielu naszych

11 Ibidem, s. 299.

12 P. Senge, *Pięta dyscyplina. Teoria i praktyka organizacji uczących się*, przeł. H. Korolewska-Mróż, Warszawa 1998.

13 Ibidem, s. 32.

decyzji¹⁴. Wizja świata powstająca, gdy patrzymy na świat wyłącznie z perspektywy biurka pojedynczego pracownika, rzadko uwzględnia wpływ, jaki wywiera sposób wykonywania przez niego swojej pracy na inne instytucje i innych ludzi. Tymczasem Smith domaga się, by katalogerzy nieustannie myśleli o pozabibliotekarskim świecie i jego reprezentantach – czytelnikach, naukowcach czy wydawcach. Niestety wiele zespołów katalogerskich działa w dokładnie odmienny sposób – nie uczestniczą w przepływie informacji i wiedzy zachodzącym w całym systemie obiegu publikacji w gospodarce i społeczeństwie. Nie zastanawiają się nad tym, jak przyjęte przez nich rozstrzygnięcia odbiją się na efektach kwerend, czasie, jaki czytelnik spędzi w labiryncie regałów wolnego dostępu, oraz intuicyjności, jaka powinna towarzyszyć jego kontaktowi z biblioteką. Uzbrojeni w pliki przeglądowe i narzędzia do operacji globalnych zapominają, że odbiorcy ich usług nie mają do dyspozycji aż tak zaawansowanych narzędzi wyszukiwawczych. Stanowią więc bibliotekarze podręcznikowy przykład pojmowania systemu organizującego pracę jako zewnętrznego ograniczenia narzuconego jednostce¹⁵. Tymczasem, jak dowodzi Senge, ta określająca zasady wykonywania przez pracownika jego obowiązków struktura to podstawowe wzajemne relacje, które sterują zachowaniem całego systemu, jakim jest organizacja. Relacje zachodzące nie tylko w niej samej, ale także te istniejące pomiędzy nią a otoczeniem. Ogląd świata postrzeganego przez pryzmat codziennego doświadczenia konkretnego pracownika może ignorować istnienie tych zależności i koncentrować się na realizacji niewiadomego pochodzenia procedur. Kataloger nie powinien więc zapominać, że musi być czuły na potrzeby wszystkich uczestników publikacyjnego łańcucha pokarmowego – od osób, które przeszukują katalogi biblioteczne online, poprzez odwiedzających czytelnie aż po wydawców i księgarzy oczekujących często powiązania między klasyfikacjami bibliotecznymi i rynkowymi. Ta czułość sprawia, że przestaje myśleć o katalogowaniu jako praktykowanym w ciszy rzemiośle, lecz jako o usłudze publicznej świadczonej uczniom, studentom, naukowcom, artystom, wydawcom i wszystkim korzystającym z bibliotek. Patrzenie na własną pracę oczyma innych pozwala bibliotekarzom lepiej rozumieć sens tego, co robią i dostrzec w niej coś więcej niż wypełnianie ciągle tych samych pól formatu MARC 21. Zmiany w nawykach czytelników, czy pojawienie się na rynku wydawniczych nowych nisz i gatunków literackich, musi znajdować możliwe szybkie odzwierciedlenie w katalogerskiej praktyce.

14 Ibidem, s. 36.

15 Ibidem, s. 50.

Stan rzeczy krytykowany przez Smitha i świetnie opisany na innych przykładach przez Petera Senge niesie ze sobą liczne konsekwencje. Bibliotekarz wchodzi do zespołu, a następnie stosuje i internalizuje obowiązujące w nim zasady. Jak zauważa Deschamps, nie jest to przypadkowe¹⁶. Taka praktyka wpływa wprost z pojmowania bibliotekarstwa jako wyodrębnionego zawodu, a przygotowujące bezpośrednio do niego kształcenie *stricte* bibliotekoznawcze tylko tę proceduralistyczną i minimalistyczną tendencję nasila. O ile jednak w Stanach Zjednoczonych czy Europie Zachodniej wykształcenie bibliotekoznawcze nigdy za sprawą systemu niezależnych od niego egzaminów, certyfikatów i kursów nie stało się bezdyskusyjnym wymogiem dla aspirujących do pracy w bibliotekach, a „profesjonalizacja” zawodu bibliotekarza nigdy do końca się nie powiodła, o tyle w Polsce stało się inaczej i do dzisiaj studia bibliotekoznawcze traktowane są często jako warunek *sine qua non* zatrudnienia w księżnicy. Tymczasem zróżnicowane zadania stojące przed współczesnymi bibliotekarzami, odmienne potrzeby użytkowników i konieczność dostosowania opisu bibliograficznego do ich potrzeb wskazują raczej na konieczność dywersyfikacji wykształcenia osób zatrudnionych w bibliotekach. Wbrew pozorom bibliotekarzy jest wielu i są dość liczną grupą zawodową¹⁷. Tym bardziej powinno się więc pielęgnować wśród nich różnorodność zainteresowań, ścieżki edukacyjnej i talentów. Pogłębiony opis przedmiotowy wymaga sporej wiedzy ogólnej, zaś elastyczność modelu Linked Data również elastycznego podejścia do opracowania zbiorów. Niezależnie jednak od ukończonych przez bibliotekarzy studiów, wszyscy muszą powoli zacząć przyswajać sobie zasady „radikalnego katalogowania”. Obowiązujące w różnych instytucjach praktyki opisu bibliograficznego podlegać muszą rewizji w zależności od pojawiających się na co dzień wyzwań. Tylko „radikalne katalogowanie” i wszechstronność pracowników bibliotek pozwoli księżnicom skutecznie konkurować na zatłoczonym rynku informacji. Jeśli chcemy, by biblioteki stały się atrakcyjnymi miejscami pracy, musimy przyzwyczaić się do większej autonomii katalogerów i uczynić obowiązujące zasady opracowania zbiorów elastyczniejszymi. W przeciwnym razie będziemy nadal tworzyć idealne rekordy, lecz coraz mniej osób będzie doceniało ich subtelną elegancję i zgodność z regułami sztuki.

16 R. Deschamps, op. cit.

17 *Libraries. How they stack up*, Dublin 2003, s. 6 – www.oclc.org/content/dam/oclc/reports/librariesstackup.pdf [30.09.2015].

Kwalifikacja bibliotekarz

We wrześniu 2014 roku, w związku z przygotowaniem do wdrożenia polskich ram kwalifikacji zawodowych, Instytut Badań Edukacyjnych zaproponował Bibliotece Narodowej w Warszawie podjęcie współpracy w celu opisanie kwalifikacji bibliotekarza¹⁸. W projekcie trwającym do końca lutego 2015 roku wzięło udział łącznie piętnastu ekspertów z całego kraju¹⁹. Dzięki intensywnym pracom tej grupy roboczej zdefiniowano, jaką wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne powinni posiadać pracownicy różnych typów bibliotek, niezależnie od zdobytego wcześniej wykształcenia. Dotychczasowa edukacja formalna opierała się na zdobywaniu gotowej wiedzy, zaś nowo projektowany system kwalifikacji kładzie nacisk także na umiejętności zdefiniowane jako „zdolność wykonywania zadań i rozwiązywania problemów właściwych dla dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej”²⁰. Założenie to doskonale koreluje z pojmowaniem bibliotekarstwa jako usługi i duchem „radykalnego katalogowania”²¹.

Katalog oczekiwań, jakie stawia przed bibliotekarzami nowa rzeczywistość, jest bardzo rozbudowany. Dlatego w pierwszej kolejności zespół ekspercki postanowił opracować wspólne cechy tej niejednorodnej profesji. Dzięki temu powstał opis kwalifikacji „bibliotekarz”, zawierający sześć zestawów efektów uczenia się, będących podstawą do uzyskiwania dalszych, specjalistycznych kompetencji, niezbędnych dla pracowników bibliotek naukowych, publicznych i szkolnych. Ze względu na zdecydowanie odmienny charakter pracy i techniczną

18 Dotychczas wymagania stawiane kandydatom na stanowiska bibliotekarskie określane były przede wszystkim przez odpowiednie rozporządzenia ministra kultury i dziedzictwa narodowego, a także akty prawne wydawane przez szefów innych resortów. Koncentrowały się one jednak na legitymowaniu się konkretnym wykształceniem i odpowiednio długim stażem pracy. Zapisy nie określały w żaden sposób kryjących się za dyplomami i długością zatrudnienia kompetencji. Przeprowadzane na podstawie tych przepisów przez powołaną przez ministra nauki i szkolnictwa wyższego komisję egzaminy na bibliotekarzy dyplomowanych powielają ten błąd – oceniały bowiem głównie teoretyczną wiedzę o funkcjonowaniu bibliotek. Jednakże deregulacja zlikwidowała ten system i tym samym zawód bibliotekarza został pozbawiony jakiegokolwiek merytorycznej ramy. Ostały się jedynie regulacje ministra edukacji narodowej ujęte w rozporządzeniu dotyczącym kwalifikacji nauczycielskich. Nie różnią się one jednak swoją wymową od uchylonych przepisów promulgowanych przez ministrów właściwych do spraw kultury i szkolnictwa wyższego.

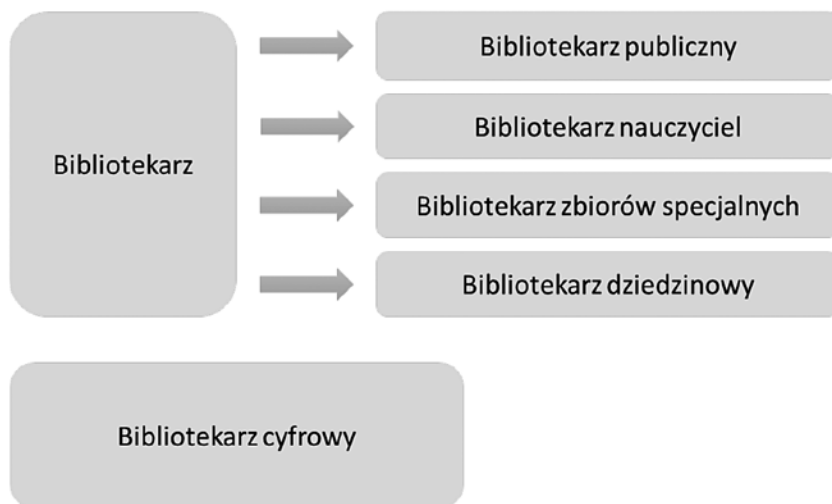
19 Zespół ekspercki tworzyli: Bożena Boryczka, Paweł Braun, Danuta Brzezińska, Monika Halasz-Cysarz, Zbigniew Koziński, dr Jerzy Krawczyk, Agnieszka Leszyńska, Jan Mejor, Dorota Olejnik, dr Maciej Szablewski, dr Grażyna Walczewska-Klimczak, Bożena Winiarska, Witold Zakrzewski. Nadzór nad pracami zespołu sprawowała Katarzyna Ślaska, zastępca dyrektora Biblioteki Narodowej.

20 *Raport referencyjny. Odniesienie polskiej ramy kwalifikacji na rzecz uczenia się przez całe życie do europejskiej ramy kwalifikacji*, Warszawa 2013, s. 98 – www.bjk.uw.edu.pl/files/pdf/Raport_referencyjny_PL_na_strone.pdf [30.09.2015].

21 *Radical Cataloging...*, op. cit.; *Revolting Librarians Redux. Radical Librarians Speaks Out*, ed. by K. R. Roberto, J. West, Jefferson 2003.

terminologię, kwalifikacja bibliotekarz cyfrowy została wyłączona z bazowej kwalifikacji „bibliotekarz” i opracowana osobno (ryc. 1).

Zespół ekspertów uznał, iż osoba posiadająca bazową kwalifikację: „jest przygotowana do pracy w bibliotece, także prowadzenia jednoosobowej biblioteki. Bibliotekarz gromadzi, selekcjonuje, ewidencjonuje, opracowuje formalnie oraz rzeczowo zbiory, przygotowuje je do udostępniania i udostępnia, a także przechowuje je i konserwuje. Bibliotekarz prowadzi również obsługę informacyjną użytkowników biblioteki. Posiadacz tej kwalifikacji jest gotowy do wspierania procesu zarządzania biblioteką lub zarządzania biblioteką przy wsparciu innych osób”²². Określono, iż do uzyskania kwalifikacji niezbędny jest przynajmniej roczny staż pracy w bibliotece. Ponadto kandydat musi legitymować się dyplomem licencjata lub równorzędnym oraz posługiwać się komputerem, narzędziami bazodanowymi i pakietami biurowymi w stopniu zaawansowanym, w szczególności znać sposoby wyszukiwania, przetwarzania i udostępniania informacji w różnej formie. W zakresie kompetencji społecznych, ze względu na konieczność porządkowania zasobów informacyjnych i pracę z użytkownikami, wymieniono skrupulatność i obowiązkowość oraz komunikatywność,

RYC. 1 Podział kwalifikacji bibliotekarz. Źródło: materiały Instytutu Badań Edukacyjnych

22 Raport z prac zespołu roboczego Instytutu Badań Edukacyjnych ds. opracowania opisu kwalifikacji bibliotekarskich, opis kwalifikacji: „bibliotekarz” [na prawach rękopisu], s. 1.

cierpliwość i innowacyjność. Schematy efektów uczenia się wraz z metodami walidacji zebrano w sześciu zestawach.

1. Gromadzenie, ewidencjonowanie i selekcja zbiorów bibliotecznych.
2. Formalne i rzeczowe opracowanie zbiorów.
3. Udostępnianie zbiorów.
4. Przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych.
5. Prowadzenie działalności informacyjnej w oparciu o warsztat biblioteki i źródła informacji.
6. Przygotowanie do zarządzania biblioteką.

Dodatkowo zdefiniowano warunki walidacji, obejmujące w zależności od zestawu uczenia się egzaminy pisemne, ustne oraz przygotowanie portfolio. Scharakteryzowano również szacunkowy czas, niezbędny do opanowania poszczególnych umiejętności.

Bibliotekarz publiczny

W obliczu przekształcania się bibliotek publicznych w lokalne centra kultury, niezbędne okazało się posiadanie przez personel dodatkowych kompetencji²³. Prócz udostępniania książek bibliotekarze coraz częściej muszą prowadzić warsztaty i zajęcia z dziećmi, organizować różnego rodzaju imprezy kulturalne czy też udzielać uczniom wsparcia edukacyjnego. Rozumienie książki jako związanego z osobistymi przeżyciami i biografią właściciela przedmiotu otwierać będzie przed bibliotekami zupełnie nowe pole do działań animacyjnych²⁴. Tym samym istotna okaże się podstawowa przynajmniej umiejętność wykorzystania narzędzi animacji kultury. Biblioteki postrzegane są coraz częściej jako najważniejsze instytucje promocji czytelnictwa. Do wykonywania związanych z tym zadań bibliotekarze, prócz umiejętności animacyjnych, będą musieli także być sprawnymi organizatorami²⁵. Jednak sytuacja ta wydaje się mieć głębsze źródło: współczesny użytkownik jest kapryśny, wymaga nierzadko aktywizacji, uatrakcyjnienia przekazu informacji. Samo jej dostarczenie przestaje mu wystarczać, jej forma ma być łatwo przyswajalna.

23 *Sprawozdanie z działalności Krajowej Rady Bibliotecznej za 2014 r., z dnia 26 I 2015* – www.bn.org.pl/dla-bibliotekarzy/krajowa-rada-biblioteczna/sprawozdania-krb [30.09.2015].

24 H. Borowski, *Co się zmieniło w bibliotekach? Program rozwoju bibliotek w danych Głównego Urzędu Statystycznego*, Warszawa 2014 – www.biblioteki.org/dam/jcr:32e266a5-ac74-4162-adf8-f2b1c352c609/2014_09_22_Co_sie_zmienilo_w_bibliotekach_raport.pdf [30.09.2015].

25 A. Rusek, *Sól zawodu. Wykształcenie, praca i bibliotekarstwo w oczach pracowników bibliotek publicznych*, Warszawa 1993.

Zupełnie inaczej wygląda praca bibliotekarza w gminnej bibliotece publicznej, gdzie zwykle pojedyncza osoba musi jednocześnie gromadzić, udostępniać i katalogować zbiory, a inaczej w dużych bibliotekach, gdzie występuje daleko posunięta specjalizacja²⁶. Transformacja bibliotek w lokalne centra kultury będzie też wymagała od nich umiejętności animacyjnych i organizacyjnych, które niekoniecznie są niezbędne zatrudnionemu w dużej księżnicy specjalście. Liczne światowe raporty i zestawy rekomendacji podkreślają rolę bibliotek jako ośrodków animacji kultury i czytelnictwa²⁷. Paradoksalnie więc pracownicy bibliotek lokalnych powinni mieć możliwie najszersze kompetencje, choć niekoniecznie bardzo pogłębione. Obsługa użytkownika, który często nie wie, czego szuka, obliuguje bibliotekarza do swego rodzaju wszechstronności, zarazem nie wymuszając na nim bycia osobą o specjalistycznej wiedzy w jakiejś dziedzinie nauki.

W efekcie długich dyskusji zespół ekspertów zdecydował, iż bibliotekarz publiczny, oprócz wcześniej wspomnianych kompetencji bibliotekarza, dodatkowo potrafi organizować działalność społeczną, czyli:

rozpoznaje i wskazuje zarówno potrzeby kulturalne, edukacyjne, jak i społeczne grupy rzeczywistych i potencjalnych użytkowników biblioteki. Konieczne do tego jest trafne dobranie metod i narzędzi diagnozy. Bibliotekarz promuje bibliotekę, wykorzystując ogólną znajomość jej funkcji i zadań oraz sposobów aktywizowania użytkowników biblioteki. Przygotowuje ofertę biblioteki (kulturalną, edukacyjną i społeczną) oraz planuje akcje zachęcające do korzystania z niej. Niezbędna do tego jest wiedza bibliotekarza o znaczeniu biblioteki w środowisku społecznym oraz znajomość form działań edukacyjnych, kulturalnych, animacyjnych. Zadaniem bibliotekarza jest również trafne wskazanie działań i projektów niezbędnych do realizacji w bibliotece, oraz ich prowadzenie²⁸.

Bibliotekarz szkolny

Osobny świat tworzą biblioteki szkolne, których pracownicy cieszą się statusem nauczycielskim. Specyfika kręgu użytkowników tych placówek i wymagane

26 A. Rusek, *Zawód: bibliotekarz. Pracownicy wojewódzkich bibliotek publicznych z wyższym wykształceniem o sobie, swojej pracy i zawodzie*, w: *Z badań Instytutu Książki i Czytelnictwa. Czytelnictwo za granicą. Lektury. Sprawozdania*, Warszawa 1986, s. 7–42.

27 Ch. Poslaniec, *Les animations lecture. Rôle et efficacité*, „Bulletin des Bibliothèques de France” 1999, nr 3, s. 49–53 – <http://bbf.enssib.fr/consulter/O6-poslaniec.pdf> [30.09.2015].

28 Raport z prac zespołu roboczego Instytutu Badań Edukacyjnych ds. opracowania opisu kwalifikacji bibliotekarskich, opis kwalifikacji: „bibliotekarz publiczny” [na prawach rękopisu], s. 1.

w nich doświadczenie pedagogiczne wyraziście odróżnia je od pozostałych typów księżnic²⁹. Zadaniem nauczycieli-bibliotekarzy jest przede wszystkim wspieranie procesu edukacyjnego, rozwijanie zainteresowań uczniów i współpraca z nauczycielami. Musi też być obeznany z literaturą dziecięcą i młodzieżową, pomocami dydaktycznymi. Zróżnicowany poziom szkół wymaga od nauczyciela-bibliotekarza dostosowania swoich działań do kontekstu społecznego i kulturowego, w jakim funkcjonują uczniowie w danej placówce edukacyjnej. Nie może być głuchy na potrzeby nauczycieli konkretnych przedmiotów, więc jest zobligowany do gromadzenia zbiorów i tworzenia baz danych związanych z treściami programowymi.

Do uzyskania tej kwalifikacji, poza potwierdzeniem kwalifikacji bazowej, niezbędna jest znajomość podstaw pedagogiki, psychologii i metodyki pracy z czytelnikiem, potwierdzona stosownym dokumentem, np. ukończonym kursem pedagogicznym, oraz opanowanie dwóch dodatkowych efektów uczenia się: prowadzenie działalności dydaktycznej i realizowanie celów i misji szkoły. Umiejętności bibliotekarza szkolnego zostały opisane następująco:

określa efekty uczenia się związane z inicjowaniem i prowadzeniem działalności dydaktycznej. Bibliotekarz nauczyciel realizuje program edukacji czytelniczej i medialnej, planując w tym obszarze cykle zajęć. Prowadzi lekcje biblioteczne oraz korzysta z oferty w tej dziedzinie innych bibliotek i instytucji. Stwarza warunki do kształcenia kompetencji informacyjnych i rozwoju zainteresowań czytelniczych w bibliotece szkolnej. Wykorzystuje formy pracy z czytelnikiem indywidualnym i zbiorowym. Diagnostuje specjalne potrzeby edukacyjne oraz zna formy biblioterapii. Zachęca uczniów i nauczycieli do czytania i angażowania się w pracę biblioteki.

Bibliotekarz nauczyciel realizuje cele edukacyjne szkoły poprzez trafne diagnozowanie potrzeb edukacyjnych uczniów i nauczycieli oraz dopasowywanie do nich oferty biblioteki. Uwzględnia wymagania podstaw programowych, organizując pracę biblioteki i jej wyposażenie. Zna szerokie zastosowanie technologii informacyjnych w edukacji i wychowaniu i umie to wykorzystać w pracy. Bibliotekarz nauczyciel wspiera działania wychowawcze i profilaktyczne szkoły, dostosowując do tych założeń plan pracy biblioteki. Współpracuje z nauczycielami i rodzicami poprzez informowanie, udzielanie konkretnej pomocy oraz zasięganie ich opinii o pracy biblioteki³⁰.

29 UNESCO/IFLA, *Manifest Bibliotek Szkolnych. Biblioteka szkolna w procesie nauczania i uczenia się dla wszystkich*, 2002 – <http://archive.ifla.org/V11/s11/pubs/polish.htm> [30.09.2015].

30 Raport z prac zespołu roboczego Instytutu Badań Edukacyjnych ds. opracowania opisu kwalifikacji bibliotekarskich, opis kwalifikacji: „bibliotekarz nauczyciel” [na prawach rękopisu], s. 1.

Bibliotekarz dziedzinowy i zbiorów specjalnych

Profil użytkownika wymusza inny poziom kwalifikacji u zatrudnionych w bibliotekach naukowych³¹. Obsługując przede wszystkim pracowników naukowych i studentów, muszą posiadać większą niż w przypadku bibliotekarzy publicznych wiedzę, bardzo często specjalizować się w konkretnej, zgodnej z profilem danej księżnicy dyscyplinie naukowej, orientować się w najnowszej literaturze i znać przynajmniej podstawy warsztatu badawczego³². Powinni także być partnerami do rozmowy dla pracownika naukowego i studenta, tworzyć w bibliotece przestrzeń intelektualnej pracy i dyskusji. Ponadto wiele bibliotek tego typu znajduje się w posiadaniu zbiorów specjalnych. Zatrudnieni w nich bibliotekarze muszą mieć specjalistyczną wiedzę z zakresu historii, historii sztuki czy muzykologii. Ich praca nierzadko ociera się o naukę, wymagając umiejętności odczytywania niezrozumiałych często zapisów i obchodzenia się z kruchymi i wrażliwymi na uszkodzenia nośnikami. Dlatego w toku prac zdecydowano się zrezygnować z jednej kwalifikacji „bibliotekarz naukowy” na rzecz dwóch oddzielnych: „bibliotekarz dziedzinowy” i „bibliotekarz zbiorów specjalnych”.

Osoba posiadająca kwalifikację bibliotekarz dziedzinowy zbiorów naukowych jest przygotowana do charakteryzowania dyscypliny i specjalności wchodzących w skład danej dziedziny oraz opisywania metodologii badań w danej dziedzinie (dyscyplinie). Wymienia najważniejsze źródła informacji w danej dziedzinie (dyscyplinie) wiedzy, opisuje aparat krytyczny stosowany w tekstach z danej dziedziny (dyscypliny) i wymienia zasady dotyczące oceny pracy naukowej oraz indeksowania i punktowania artykułów naukowych³³.

Uzyskanie tej kwalifikacji możliwe jest tylko dla osób legitymujących się tytułem magistra lub równorzędnym, władającym językiem angielskim na poziomie C1 oraz drugim językiem obcym na poziomie B2, a także umiejętnością prowadzenia biblioteki dziedzinowej, która wymaga współpracy ze środowiskiem naukowym. Współpraca ta została zdefiniowana w zestawie efektów uczenia się i obejmuje m.in. opracowywanie listy pozycji, o które należy uzupełnić zbiory, przygotowanie

31 W Polsce funkcjonuje ponad 1000 bibliotek naukowych. *Stan bibliotek w Polsce 2013. Wybrane dane i wskaźniki* – www.bn.org.pl/zasoby-cyfrowe-i-linki/elektroniczne-publicacje-bn/biblioteki-publiczne-w-liczbach [30.09.2015].

32 A. Rusek, *Kapłani i rzemieślnicy. Poglądy pracowników bibliotek naukowych na temat wykształcenia, pracy i zawodu*, w: *Bibliotekarze, zawód, osobowość, kwalifikacje*, Warszawa 1990, s. 5–54.

33 Raport z prac zespołu roboczego Instytutu Badań Edukacyjnych ds. opracowania opisu kwalifikacji bibliotekarskich, opis kwalifikacji: „bibliotekarz dziedzinowy zbiorów naukowych” [na prawach rękopisu], s. 1.

zestawień bibliograficznych na zadany temat, udzielanie informacji na temat materiałów bibliotecznych z danej dziedziny, przygotowywanie szkoleń dotyczących korzystania z literatury fachowej i baz danych charakterystycznych dla danej dziedziny oraz upowszechnianie wiedzy na temat zbiorów bibliotecznych z danej dziedziny.

Z kolei bibliotekarz zbiorów specjalnych jest „przygotowany do gromadzenia, opracowywania, zabezpieczania, udostępniania zbiorów specjalnych i informowania o nich. Przechowuje kategorie zbiorów, kieruje zbiory do digitalizacji i rozpoznaje sytuacje, w których wskazana jest konsultacja konserwatorska. Udostępnia zbiory i upowszechnia wiedzę o nich”. Wymagane kwalifikacje poprzedzające objęły kwalifikację bazową oraz tytuł magistra lub równorzędny. Analogicznie jak w przypadku bibliotekarza dziedzinowego, określono wymagania językowe, ale jednocześnie podniesiono staż pracy w bibliotece do dwóch lat. Specjalistyczny zestaw efektów uczenia się, nazwany „Gromadzenie, opracowywanie, zabezpieczanie, udostępnianie zbiorów specjalnych i informowanie o nich”, opisano następująco:

Bibliotekarz zbiorów specjalnych omawia metody pracy z daną kategorią zbiorów, opisuje typy dokumentów należących do danej kategorii zbiorów, charakteryzuje najważniejsze zbiory dokumentów w danej kategorii oraz wymienia najważniejsze pozycje literatury przedmiotu. W ramach zabezpieczania zbiorów bibliotekarz opisuje warunki przechowywania danej kategorii zbiorów i wskazania dotyczące digitalizacji obiektu należącego do danej kategorii zbiorów, a także kieruje zbiory do digitalizacji i rozpoznaje sytuacje, w których wskazana jest konsultacja konserwatorska. Udostępnianie zbiorów i upowszechnianie wiedzy o nich wymaga umiejętności opracowania odpowiedzi na kwerendę związaną z daną kategorią zbiorów, opisanie zasad udostępniania zbiorów z danej kategorii oraz przygotowania scenariuszy wystawy na zadany temat i pokazu dla określonej grupy odbiorców³⁴.

Bibliotekarz cyfrowy

Na bibliotekarskim rynku pracy można zaobserwować coraz większe zapotrzebowanie na nową kwalifikację: bibliotekarzy cyfrowych, potrafiących wybierać zbiory do digitalizacji, opisywać je i udostępniać w atrakcyjnej dla odbiorcy

34 Raport z prac zespołu roboczego Instytutu Badań Edukacyjnych ds. opracowania opisu kwalifikacji bibliotekarskich, opis kwalifikacji: „bibliotekarz zbiorów specjalnych” [na prawach rękopisu], s. 1.

formie³⁵. Ten typ bibliotekarza pozornie pracuje głównie przed ekranem komputera, opracowując zdigitalizowane obiekty. W rzeczywistości obcuje z czytelnikami – musi dobrać odpowiedni materiał, rozumieć jego specyfikę, dobrze i atrakcyjnie go opisać, przewidzieć, w jaki sposób odbiorca może na niego zareagować. Nieodzowna okazuje się też znajomość prawa autorskiego, bolesnie limitującego możliwości prezentowania zdigitalizowanych zasobów. Przedstawiciel tej specjalności powinien także znać narzędzie swej pracy, czyli odpowiednie oprogramowanie i sprzęt do digitalizacji oraz zasady funkcjonowania bibliotek cyfrowych. Nierzadko zmuszony jest też pozyskiwać fundusze na przeprowadzenie konkretnych projektów, obsługiwać je i nadzorować. Prędzej czy później polscy bibliotekarze staną przed wyzwaniem archiwizacji internetu, co z kolei doprowadzi do wykrystalizowania się kolejnej bibliotekarskiej specjalizacji (web kuratorów).

Uzyskanie tej kwalifikacji nie wymaga wcześniejszego potwierdzenia kwalifikacji bibliotekarza, za to niezbędna jest, poza tytułem licencjata lub równorzędnym, umiejętność posługiwania się narzędziami ICT w stopniu zaawansowanym oraz przynajmniej roczne doświadczenie w pracach związanych z cyfryzacją, udostępnianiem, upowszechnianiem i archiwizacją zbiorów. Zespół ekspertów zdefiniował w następujący sposób siedem zestawów efektów uczenia się:

Pierwszy zestaw efektów uczenia się obejmuje kompetencje, które powinna posiadać osoba odpowiedzialna za tworzenie koncepcji zasobu cyfrowego, w tym planowanie kolekcji, wybór dokumentów przeznaczonych do digitalizacji, nadawanie priorytetów dokumentom np. ze względu na stan zachowania czy zapotrzebowanie zgłaszane przez użytkowników oraz nadzorowanie przebiegu ścieżki digitalizacji. Drugi zestaw efektów uczenia się zawiera zestaw kompetencji pozwalający na dokonywanie operacji na metadanych obiektów i przygotowaniu ich tak, aby pozwalały na pełną identyfikację cyfrowych obiektów w sieci i wykorzystanie ich przez użytkowników. Trzeci zestaw efektów uczenia się obejmuje kompetencje w zakresie dbałości o odpowiednie warunki w pomieszczeniu digitalizacyjnym, przygotowanie urządzeń i dobranie odpowiednich parametrów skanowania w zależności od rodzaju zbiorów oraz zabezpieczenie fizyczne zbiorów tak, aby nie uległy zniszczeniu podczas procesu digitalizacji. Kandydat jest w stanie odpowiednio przygotować zbiory do transportu, jak również potrafi określić konieczność konsultacji konserwatorskiej. Zestaw czwarty obejmuje umiejętności pozwalające na przygotowanie cyfrowych reprodukcji zbiorów i późniejszą optymalizację skanów i przygotowanie

35 Por. *Digitalizacja piśmiennictwa*, oprac. i red. D. Paradowski, Warszawa 2010 – www.bn.org.pl/download/document/1342175805.pdf [30.09.2015].

ich do udostępnienia, znajomość standardów kontroli jakości skanów oraz standardów przygotowania formatów archiwalnych i prezentacyjnych dla zbiorów cyfrowych. Osoba posiadająca kompetencję z zestawu piątego wykonuje zadania związane z udostępnianiem zdigitalizowanych zasobów w sieci, w tym m.in. ze strukturyzacją obiektów, przygotowaniem wersji pełnotekstowych (OCR) i innych formatów pochodnych. Ponadto osoba odpowiedzialna za udostępnianie zbiorów posiada podstawową wiedzę z zakresu prawa autorskiego i potrafi podjąć decyzję o zakwalifikowaniu zdigitalizowanego materiału do odpowiedniej grupy i opublikowaniu ich w otwartym lub ograniczonym dostępie. Zestaw szósty obejmuje kompetencje związane z upowszechnianiem wiedzy o zdigitalizowanych zbiorach. Osoba posiadająca kompetencje zestawu szóstego rozumie znaczenie upowszechniania wiedzy o zasobach cyfrowych w procesie digitalizacji i dla użytkowników, potrafi określić grupy użytkowników biblioteki cyfrowej i dostosować ofertę do ich potrzeb. Zestaw siódmy zawiera kompetencje związane z zarządzaniem biblioteką cyfrową, takie jak: stworzenie merytorycznych założeń projektu digitalizacyjnego, przygotowanie wniosku o finansowanie, zbudowanie zespołu, nadzorowanie działań dotyczących planowania i realizacji projektu digitalizacyjnego³⁶.

Zakończenie

Polskie Ramy Kwalifikacji dla zawodu bibliotekarza pozwoliły skatalogować wiedzę i umiejętności niezbędne do pracy w bibliotekach, niezależnie od kierunku ukończonych studiów³⁷. Zdywersyfikuje to profil wykształcenia bibliotekarzy, co z pewnością podniesie standard świadczonych przez nich usług. Nowoczesny opis profesji, ukazujący jej nowe oblicze, powinien przyciągnąć lepiej przygotowanych kandydatów. Wzmoczona konkurencja i jasne kryteria kompetencyjne uczynią rekrutację do zawodu bardziej transparentną i merytokraticzną. Uważamy, że metodologia Polskich Ram Kwalifikacji umożliwi osiągnięcie wszystkich tych celów. Mamy nadzieję, że ich opracowanie przyczyni się nie tylko do usprawnienia procesów rekrutacyjnych i awansów w bibliotekach, lecz także do uczynienia zawodu bibliotekarza atrakcyjniejszym i zdolnym do funkcjonowania w nowej, bardziej niż kiedyś złożonej rzeczywistości.

36 Raport z prac zespołu roboczego Instytutu Badań Edukacyjnych ds. opracowania opisu kwalifikacji bibliotekarskich, opis kwalifikacji: „bibliotekarz cyfrowy” [na prawach rękopisu], s. 1.

37 Por. A. Rusek, *Miła praca blisko domu. Osoby bez przygotowania zawodowego zatrudnione w bibliotekach o pracy i zawodzie bibliotekarza*, Warszawa 1995; A. Rusek, *Poloniści i inni. Absolwenci szkół wyższych niebibliotekoznawcy o pracy w bibliotece i zawodzie bibliotekarza*, Warszawa 1994.

Opis kwalifikacji: „Bibliotekarz”

I. Informacje ogólne o kwalifikacji

Nazwa kwalifikacji	Bibliotekarz
Skrócona nazwa kwalifikacji	
Rodzaj kwalifikacji	Częstkowa
Poziom kwalifikacji w PRK	6
Krótką charakterystyką kwalifikacji	<p>Kwalifikacja bibliotekarz jest podstawową kwalifikacją w obszarze bibliotekarstwa. Jest ona kwalifikacją poprzedzającą dla kwalifikacji potwierdzających bardziej wyspecjalizowane kompetencje w obszarze bibliotekarstwa (zob. Relacje do innych kwalifikacji).</p> <p>Osoba posiadająca kwalifikację bibliotekarza jest przygotowana do pracy w bibliotece, także prowadzenia jednoosobowej biblioteki. Bibliotekarz gromadzi, selekcjonuje, ewidencjonuje, opracowuje formalnie oraz rzeczowo zbiory, przygotowuje je do udostępniania i udostępnia, a także przechowuje je i konserwuje. Bibliotekarz prowadzi również obsługę informacyjną użytkowników biblioteki. Posiadacz tej kwalifikacji jest gotowy do wspierania procesu zarządzania biblioteką lub zarządzania biblioteką przy wsparciu innych osób.</p> <p>Kwalifikację można wykorzystać w pracy w bibliotece, muzeum, archiwum, ośrodku dokumentacyjnym i informacyjnym, w szczególności na stanowiskach: bibliotekarz, archiwista, researcher, broker informacji.</p>
Orientacyjny nakład pracy potrzebny do uzyskania kwalifikacji	380 godzin
Charakterystyka adresatów kwalifikacji	<p>Kwalifikacja adresowana do wszystkich osób zainteresowanych rozwojem w obszarze bibliotekarstwa, w szczególności do tych które cechują się kompetencjami społecznymi umożliwiającymi porządkowanie zasobów informacyjnych (skrupulatność, obowiązkowość) oraz pracę z użytkownikami (komunikatywność, cierpliwość, innowacyjność).</p> <p>Osoby zainteresowane tą kwalifikacją powinny posiadać umiejętność posługiwania się komputerem, narzędziami bazodanowymi i pakietami biurowymi w stopniu zaawansowanym, w szczególności ważna jest znajomość sposobów wyszukiwania, przetwarzania i udostępniania informacji w różnej formie.</p>
Wymagane kwalifikacje poprzedzające	Dyplom licencjata lub równorzędny
Wymagania dotyczące warunków uzyskania kwalifikacji	Odbycie rocznego stażu pracy w bibliotece

<p>Zapotrzebowanie na kwalifikację</p>	<p>Biblioteki, archiwa, ośrodki dokumentacyjne i informacyjne zgłaszają zapotrzebowanie na wykwalifikowanych pracowników z potwierdzonymi umiejętnościami, odpowiadającymi ich potrzebom. Nie są prowadzone badania rynku pracy bibliotekarzy.</p> <p>W Polsce w 2013 roku funkcjonowało: 8112 bibliotek publicznych, 21 529 bibliotek w szkołach dla dzieci i młodzieży, w szkołach dla dorosłych, szkołach artystycznych i w placówkach systemów oświaty, 1086 bibliotek naukowych (w tym przy szkołach wyższych), 297 bibliotek pedagogicznych, 343 biblioteki fachowe, 60 bibliotek fachowo-beletrystycznych, 23 biblioteki ośrodków informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej oraz 13 bibliotek towarzystw naukowych.</p> <p>Są to potencjalne miejsca pracy dla osób posiadających tę kwalifikację.</p>
<p>Relacje do innych kwalifikacji</p>	<p>Kwalifikacja jest jedną z sześciu kwalifikacji bibliotekarskich, pozostałe pięć to: bibliotekarz dziedzinowy zbiorów naukowych, bibliotekarz publiczny, bibliotekarz nauczyciel, bibliotekarz zbiorów specjalnych, bibliotekarz cyfrowy.</p> <p>Kwalifikacja bibliotekarz jest podstawową kwalifikacją w obszarze bibliotekarstwa. Jest ona kwalifikacją poprzedzającą dla kwalifikacji potwierdzających bardziej wyspecjalizowane kompetencje w obszarze bibliotekarstwa. Kwalifikacje następujące po niej to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bibliotekarz dziedzinowy zbiorów naukowych - bibliotekarz publiczny - bibliotekarz nauczyciel - bibliotekarz zbiorów specjalnych. <p>Kwalifikacja bibliotekarz cyfrowy, która może być uzyskiwana niezależnie od pozostałych kwalifikacji bibliotekarskich dotyczy specjalistycznych kompetencji związanych z prowadzeniem bibliotek cyfrowych.</p> <pre> graph LR A[Bibliotekarz] --> B[Bibliotekarz publiczny] A --> C[Bibliotekarz nauczyciel] A --> D[Bibliotekarz zbiorów specjalnych] A --> E[Bibliotekarz dziedzinowy] F[Bibliotekarz cyfrowy] </pre>

Wybrane kwalifikacje zawierające wspólne zestawy efektów uczenia się	<p>Wszystkie zestawy efektów uczenia się kwalifikacji bibliotekarz są wspólne z kwalifikacjami:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bibliotekarz dziedzinowy zbiorów naukowych, - bibliotekarz publiczny - bibliotekarz nauczyciel - bibliotekarz zbiorów specjalnych.
Opinie interesariuszy	Opinie interesariuszy w załączniku do opisu kwalifikacji
Możliwość uzyskania kwalifikacji w wyniku walidacji efektów wcześniejszego uczenia się	Tak
Przykładowe możliwości wykorzystania kwalifikacji	Kwalifikację można wykorzystać w pracy w bibliotece, muzeum, archiwum, ośrodku dokumentacyjnym i informacyjnym, w szczególności na stanowiskach: bibliotekarz, archiwista, researcher, broker informacji

II. Informacje o efektach uczenia się wymaganych dla kwalifikacji

II.1. Informacje ogólne o efektach uczenia się wymaganych dla kwalifikacji

Syntetyczna charakterystyka efektów uczenia się	<p>Osoba posiadająca kwalifikację bibliotekarz jest przygotowana do prowadzenia jednoosobowej biblioteki, jak również pracy w bibliotece. Potrafi samodzielnie i odpowiedzialnie realizować najważniejsze zadania związane z gromadzeniem, selekcją, ewidencjonowaniem, opracowywaniem i przechowywaniem zbiorów, a także prowadzi działalność informacyjną. Posiadacz tej kwalifikacji jest gotowy do wspierania procesu zarządzania biblioteką lub zarządzania biblioteką przy wsparciu innych osób.</p> <p>W swojej pracy kieruje się dobrymi praktykami oraz zasadami etyki zawodowej.</p> <p>Kompetencje społeczne ważne dla tej kwalifikacji obejmują skrupulatność, obowiązkowość oraz komunikatywność, cierpliwość, innowacyjność we współpracy z użytkownikami biblioteki.</p>
Lista zestawów efektów uczenia się	<ol style="list-style-type: none"> 1. Gromadzenie, ewidencjonowanie i selekcja zbiorów bibliotecznych 2. Formalne i rzeczowe opracowanie zbiorów 3. Udostępnianie zbiorów 4. Przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych 5. Prowadzenie działalności informacyjnej w oparciu o warsztat biblioteki i źródła informacji 6. Przygotowanie do zarządzania biblioteką

<p>Komentarze do zestawów efektów uczenia się</p>	<p>Wszystkie zestawy efektów uczenia się w tej kwalifikacji są obowiązkowe.</p> <p>Zestaw pierwszy, opisuje efekty uczenia się związane z gromadzeniem, ewidencjonowaniem i selekcją zbiorów. Bibliotekarz gromadzi zbiory odpowiadające profilowi biblioteki oraz zidentyfikowanym potrzebom jej użytkowników. Pierwszym etapem gromadzenia powinno być rozpoznanie potrzeb użytkowników. Bibliotekarz zna metody badania tych potrzeb, umie przeprowadzić badanie i wyciągnąć wnioski z jego wyników. W procesie gromadzenia zbiorów stosuje różne sposoby pozyskiwania zbiorów do biblioteki oraz dokonuje wyboru najkorzystniejszej cenowo oferty, ew. negocjuje warunki zakupu. Bibliotekarz gromadzi zbiory stosując zasady selekcjonowania. Bibliotekarz rozpoznaje stosowane w bibliotece księgi ewidencyjne, dokonuje zapisów oraz wie, jak przebiega procedura ich usuwania z ksiąg ewidencyjnych. Ponadto nanosi oznaczenia ewidencyjne na zbiory – zależnie od ich specyfiki. W zestawie tym mieści się również kontrola zbiorów, w tym planowanie i przeprowadzanie skontroli, analizowanie różnic między zapisami ewidencyjnymi i stanem faktycznym, sporządzanie protokołów poskontrowych.</p> <p>Zestaw drugi opisuje efekty uczenia się związane z przygotowaniem do udostępniania i udostępnianiem materiałów bibliotecznych w ich analogowej lub cyfrowej formie na poziomie tworzenia informacji o nich, a więc opracowywania pod względem formalnym i rzeczowym oraz umiejętnością tworzenia haseł wzorcowych. Bibliotekarz stosuje normy / standardy opracowywania różnych rodzajów zbiorów. Wykonuje opis dla użytkowników zewnętrznych i wewnętrznych. Dla obu kategorii użytkowników poprawny, zgodny ze standardami opis jest gwarancją szybkiego i precyzyjnego dotarcia zarówno do zbiorów analogowych jak i cyfrowych. Opisy bibliograficzne stanowią także materiał badawczy i są bazą do tworzenia metadanych dla obiektów cyfrowych. Logicznym uzupełnieniem umiejętności tworzenia opisów jest uzyskana w ramach tego zestawu umiejętność tworzenia katalogu w formie elektronicznej lub kartkowej, który będzie jednym z podstawowych źródeł informacji o zasobach biblioteki dla użytkowników korzystających z biblioteki i dla instytucji, które za pomocą wyspecjalizowanych systemów informatycznych gromadzą dane o zasobach kultury. Efekty uczenia się uzyskane w ramach tego zestawu są ściśle powiązane z umiejętnościami z zestawu trzeciego.</p> <p>Zestaw trzeci opisuje efekty uczenia się związane z umiejętnością udostępniania zbiorów poprzez zaplanowanie drogi zbiorów w bibliotece, umiejętność zorganizowania przestrzeni biblioteki i zaplanowanie sposobów korzystania z niej przez użytkownika. Jednym z efektów uczenia się jest także zapewnienie zbiorom bezpieczeństwa (zabezpieczenie przed kradzieżą czy wykorzystaniem niezgodnie z przeznaczeniem).</p>
---	---

Komentarze do zestawów efektów uczenia się	<p>Zestaw czwarty zawiera efekty uczenia się dotyczące przechowywania i ochrony materiałów bibliotecznych. Bibliotekarz wskazuje optymalne warunki przechowywania (np. właściwa temperatura i wilgotność) i archiwizuje różnego rodzaju zbiory, definiuje czynniki powodujące ich niszczenie (np. rozpoznaje kwaśny papier) oraz diagnozuje stan zachowania. Ponadto, bez względu na to, czy jest on zatrudniony w dużej czy małej bibliotece, wykonuje podstawowe prace z zakresu profilaktyki konserwatorskiej (np. wie jakiej taśmy użyć do sklejenia książki).</p> <p>Zestaw piąty, czyli prowadzenie działalności informacyjnej w oparciu o warsztat biblioteki i inne źródła informacji, obejmuje informowanie o zbiorach i zasobach internetowych oraz przygotowywanie zestawień bibliograficznych. Bibliotekarz nie tylko wskazuje użytkownikowi wiarygodne źródła informacji, zarówno tradycyjne, jak i internetowe, ale również samemu odpowiada na, niekiedy bardzo szczegółowe, pytania użytkowników. Dlatego niezbędne są umiejętności przeprowadzenia tematycznej kwerendy oraz przygotowania zestawień bibliograficznych. Zadań tych nie można wykonywać bez wcześniejszego scharakteryzowania wartości różnych rodzajów źródeł informacji.</p> <p>Zestaw szósty definiuje efekty uczenia w dziedzinie zarządzania biblioteką, czyli związane z organizacją pracy biblioteki oraz zarządzaniem jej budżetem. Organizację pracy biblioteki warunkuje znajomość przepisów prawnych regulujących działalność bibliotek w Polsce. Bibliotekarz musi posiadać wiedzę o funkcjach i zadaniach biblioteki oraz wykazać się znajomością procesów bibliotecznych. W sprawnym zarządzaniu biblioteką niezbędna jest umiejętność dokonywania analizy ilościowej i jakościowej jej funkcjonowania oraz znajomość prowadzenia statystyki. Znajomość wykorzystania środków budżetowych i wiedza o innych źródłach pozyskiwania funduszy dla potrzeb biblioteki dopełnia efekty uczenia się w tym zestawie.</p>
--	---

II.2. Informacje szczegółowe o zestawach efektów uczenia się

II.2a. Informacje szczegółowe o zestawie efektów uczenia się „Gromadzenie, ewidencjonowanie i selekcja zbiorów bibliotecznych”

Nazwa zestawu	Gromadzenie, ewidencjonowanie i selekcja zbiorów bibliotecznych
Poziom zestawu	6
Orientacyjny nakład pracy dla zestawu	50 godzin
Rodzaj zestawu efektów uczenia się	Obowiązkowy

Numer zestawu w kwalifikacji	1
Efekty uczenia się	Kryteria weryfikacji
1) Identyfikuje potrzeby czytelnicze	<ul style="list-style-type: none"> - Dobiera metody i narzędzia diagnozy potrzeb czytelniczych - Wskazuje potrzeby użytkowników biblioteki
2) Dobiera materiały zgodnie z profilem biblioteki	<ul style="list-style-type: none"> - Wymienia sposoby pozyskiwania zbiorów do biblioteki - Charakteryzuje profile wydawnictw, antykwariatów oraz ofertę księgarń i hurtowni - Wskazuje źródła informacji do wyszukania nowości wydawniczych - Dopasowuje rodzaje zbiorów bibliotecznych do zidentyfikowanych potrzeb użytkowników biblioteki - Porównuje oferty sprzedaży z różnych źródeł i wybiera najkorzystniejszą ofertę
3) Opisuje prowadzenie ewidencji materiałów bibliotecznych	<ul style="list-style-type: none"> - Wymienia i charakteryzuje rodzaje ksiąg ewidencyjnych - Opisuje sposób nadania numerów akcesji - Opisuje sposób nadania numerów inwentarzowych i wprowadzenia zapisów do księgi inwentarzowej - Opisuje cel nanoszenia na zbiory oznaczeń ewidencyjnych / własnościowych i miejsce / sposób ich umieszczenia - Opisuje sposób nanoszenia znaków własnościowych na materiały biblioteczne - Opisuje sposób usuwania zapisów z ewidencji zgodnie z przepisami o sposobach ewidencji materiałów bibliotecznych
4) Kontroluje zbiory biblioteki	<ul style="list-style-type: none"> - Dobiera metody skontrum odpowiednio do specyfiki zbiorów bibliotecznych - Opisuje sposób ustalania stanu faktycznego zbiorów - Wymienia różnice między brakiem względnym a bezwzględnym - Wymienia ogólne zasady selekcjonowania zbiorów - Wskazuje materiały zbędne w bibliotece
Wymagania dotyczące walidacji zestawu efektów uczenia się	<p>Egzamin pisemny zawierający pytania otwarte oraz pytania testowe</p> <p>plus</p> <p>portfolio – zawierając opis wcześniejszych doświadczeń kandydata, poświadczonych przez pracodawcę czyli kandydat udowodnia swoje wcześniejsze doświadczenie.</p> <p>Egzaminator: komisja złożona z minimum trzech bibliotekarzy, w składzie, której minimum jeden bibliotekarz pełni funkcję kierowniczą, a wszyscy mają minimum pięć lat doświadczenia w pracy w bibliotece.</p>

II.2b. Informacje szczegółowe o zestawie efektów uczenia się „Formalne i rzeczowe opracowanie zbiorów”

Nazwa zestawu	Formalne i rzeczowe opracowanie zbiorów
Poziom zestawu	6
Orientacyjny nakład pracy dla zestawu	100 godzin
Rodzaj zestawu efektów uczenia się	Obowiązkowy
Numer zestawu w kwalifikacji	2
Efekty uczenia się	Kryteria weryfikacji
1) Opracowuje formalnie zbiory	<ul style="list-style-type: none"> - Stosuje przepisy katalogowania dla różnych rodzajów zbiorów - Wymienia formaty bibliograficzne - Wykonuje opis katalogowy materiału bibliotecznego - Tworzy hasła wzorcowe formalne
2) Opracowuje rzeczowo zbiory	<ul style="list-style-type: none"> - Dokonuje charakterystyki przedmiotowej materiału bibliotecznego - Wymienia języki informacyjno-wyszukiawcze - Wykonuje opis przedmiotowy materiału bibliotecznego - Tworzy hasła wzorcowe przedmiotowe
Wymagania dotyczące walidacji zestawu efektów uczenia się	<p>Egzamin pisemny zawierający pytania otwarte oraz pytania testowe.</p> <p>Egzaminator: komisja złożona z minimum trzech bibliotekarzy, w składzie, której minimum jeden bibliotekarz pełni funkcje kierownicze, a wszyscy mają minimum pięć lat doświadczenia w pracy w bibliotece.</p>

II.2c. Informacje szczegółowe o zestawie efektów uczenia się „Udostępnianie zbiorów”

Nazwa zestawu	Udostępnianie zbiorów
Poziom zestawu	6
Orientacyjny nakład pracy dla zestawu	50 godzin
Rodzaj zestawu efektów uczenia się	Obowiązkowy
Numer zestawu w kwalifikacji	3
Efekty uczenia się	Kryteria weryfikacji

1) Przygotowuje zbiory do udostępniania i udostępnia je	<ul style="list-style-type: none"> - Przedstawia graficznie lub opisuje sposób rozmieszczenia zbiorów w bibliotece oraz przedstawia zalety zaproponowanego rozwiązania - Opisuje tryb udostępniania zbiorów, zgodny z regulaminem biblioteki - Opisuje sposób rejestracji użytkownika w bibliotece zgodnie z obowiązującymi regulaminem - Opisuje sposób zabezpieczania zbiorów przed kradzieżą
2) Organizuje przestrzeń biblioteki	<ul style="list-style-type: none"> - Przedstawia graficznie lub opisuje drogę użytkownika w bibliotece - Opisuje sposoby korzystania z biblioteki
Wymagania dotyczące walidacji zestawu efektów uczenia się	<p>Egzamin pisemny zawierający pytania otwarte oraz pytania testowe</p> <p>plus</p> <p>portfolio – zawierając opis wcześniejszych doświadczeń kandydata, poświadczone przez pracodawcę czyli kandydat udowadnia swoje wcześniejsze doświadczenie.</p> <p>Egzaminator: komisja złożona z minimum trzech bibliotekarzy, w składzie, której minimum jeden bibliotekarz pełni funkcje kierownicze, a wszyscy mają minimum pięć lat doświadczenia w pracy w bibliotece.</p>

II.2d. Informacje szczegółowe o zestawie efektów uczenia się „Przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych”

Nazwa zestawu	Przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych
Poziom zestawu	6
Orientacyjny nakład pracy dla zestawu	30 godzin
Rodzaj zestawu efektów uczenia się	Obowiązkowy
Numer zestawu w kwalifikacji	4
Efekty uczenia się	Kryteria weryfikacji
1) Przechowuje materiały biblioteczne	<ul style="list-style-type: none"> - Określa warunki przechowywania materiałów bibliotecznych - Dostosowuje wyposażenie do przechowywania materiałów bibliotecznych

2) Chroni materiały biblioteczne	<ul style="list-style-type: none"> - Wymienia czynniki będące zagrożeniem dla materiałów bibliotecznych i sposoby zapobiegania im - Ocenia stan zachowania zbiorów - Wymienia działania z zakresu profilaktyki konserwatorskiej - Opisuje podstawowe prace z zakresu profilaktyki konserwatorskiej
Wymagania dotyczące walidacji zestawu efektów uczenia się	<p>Egzamin pisemny zawierający pytania otwarte oraz pytania testowe</p> <p>plus</p> <p>portfolio – zawierając opis wcześniejszych doświadczeń kandydata, poświadczony przez pracodawcę czyli kandydat udowadnia swoje wcześniejsze doświadczenie.</p> <p>Egzaminator: komisja złożona z minimum trzech bibliotekarzy, w składzie, której minimum jeden bibliotekarz pełni funkcję kierownicze, a wszyscy mają minimum pięć lat doświadczenia w pracy w bibliotece.</p>

II.2e. Informacje szczegółowe o zestawie efektów uczenia się „Prowadzenie działalności informacyjnej w oparciu o warsztat biblioteki i źródła informacji”

Nazwa zestawu	Prowadzenie działalności informacyjnej w oparciu o warsztat biblioteki i źródła informacji
Poziom zestawu	6
Orientacyjny nakład pracy dla zestawu	100 godzin
Rodzaj zestawu efektów uczenia się	Obowiązkowy
Numer zestawu w kwalifikacji	5
Efekty uczenia się	Kryteria weryfikacji
1) Informuje o zbiorach bibliotecznych	<ul style="list-style-type: none"> - Wskazuje zbiory i inne źródła informacji zgodne z potrzebami użytkownika - Wyszukuje informacje w zbiorach bibliotecznych i innych źródłach informacji - Charakteryzuje źródła informacji
2) Informuje o zasobach internetowych	<ul style="list-style-type: none"> - Wskazuje źródła informacji w zasobach internetowych - Wyszukuje informacje w zasobach internetowych - Ocenia wartość informacyjną zasobów internetowych
3) Opracowuje zestawienia bibliograficzne	<ul style="list-style-type: none"> - Przeprowadza kwerendę tematyczną - Przygotowuje zestawienie bibliograficzne

Wymagania dotyczące walidacji zestawu efektów uczenia się	Egzamin praktyczny przy komputerze. Egzaminator: komisja złożona z minimum trzech bibliotekarzy, w składzie, której minimum jeden bibliotekarz pełni funkcje kierownicze, a wszyscy mają minimum pięć lat doświadczenia w pracy w bibliotece.
---	--

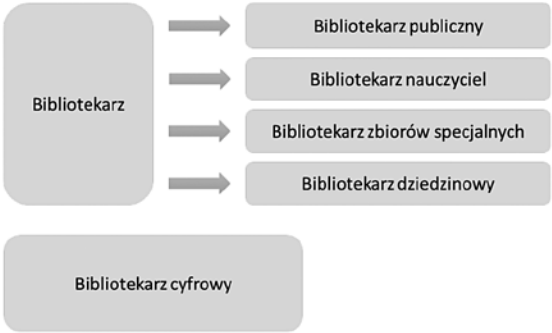
II.2f. Informacje szczegółowe o zestawie efektów uczenia się „Przygotowanie do zarządzania biblioteką”

Nazwa zestawu	Przygotowanie do zarządzania biblioteką
Poziom zestawu	6
Orientacyjny nakład pracy dla zestawu	50 godzin
Rodzaj zestawu efektów uczenia się	Obowiązkowy
Numer zestawu w kwalifikacji	6
Efekty uczenia się	Kryteria weryfikacji
1) Organizuje pracę biblioteki	<ul style="list-style-type: none"> - Wskazuje przepisy prawne regulujące działalność bibliotek w Polsce - Wykorzystuje znajomość funkcji i zadań biblioteki w przygotowaniu planu pracy - Dokonuje analizy ilościowej i jakościowej wyników pracy - Uwzględnia wyniki analizy ilościowej i jakościowej w planach doskonalenia działalności biblioteki - Wskazuje instytucje do współpracy
2) Gospodaruje środkami finansowymi	<ul style="list-style-type: none"> - Wskazuje metody wykorzystania środków przyznanych przez organizatora - Wskazuje możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych
Wymagania dotyczące walidacji zestawu efektów uczenia się	Egzamin pisemny zawierający pytania otwarte oraz pytania testowe. Egzaminator: komisja złożona z minimum trzech bibliotekarzy, w składzie, której minimum jeden bibliotekarz pełni funkcje kierownicze, a wszyscy mają minimum pięć lat doświadczenia w pracy w bibliotece.

Opis kwalifikacji: „Bibliotekarz publiczny”

I. Informacje ogólne o kwalifikacji

Nazwa kwalifikacji	Bibliotekarz publiczny
Skrócona nazwa kwalifikacji	
Rodzaj kwalifikacji	Częstkowa
Poziom kwalifikacji w PRK	6
Krótką charakterystyka kwalifikacji	<p>Kwalifikacja bibliotekarz publiczny jest wyspecjalizowaną kwalifikacją w obszarze bibliotekarstwa. Jest ona kwalifikacją następującą dla kwalifikacji Bibliotekarz (zob. relacje do innych kwalifikacji).</p> <p>Osoba posiadająca kwalifikację bibliotekarza publicznego jest przygotowana do inspirowania, rozwijania i zaspokajania potrzeb czytelnich, organizowania różnych form pracy z czytelnikiem, podejmowania działalności edukacyjnej, a także animowania życia kulturalnego we współpracy z innymi instytucjami.</p> <p>Kwalifikację można wykorzystać w pracy w bibliotece, muzeum, archiwum, ośrodka dokumentacyjnym i informacyjnym, w szczególności na stanowiskach: bibliotekarz, kustosz, archiwista, animator kultury, researcher, broker informacji.</p>
Orientacyjny nakład pracy potrzebny do uzyskania kwalifikacji	100 godzin
Charakterystyka adresatów kwalifikacji	<p>Kwalifikacja adresowana do wszystkich, którzy cechują się kompetencjami społecznymi umożliwiającymi porządkowanie zasobów informacyjnych (skrupulatność, obowiązkowość) oraz pracę z użytkownikami (komunikatywność, cierpliwość, innowacyjność).</p> <p>Osoby zainteresowane tą kwalifikacją powinny posiadać umiejętność posługiwania się komputerem, narzędziami bazodanowymi i pakietami biurowymi w stopniu zaawansowanym, w szczególności ważna jest znajomość sposobów wyszukiwania, przetwarzania i udostępniania informacji w różnej formie.</p>
Wymagane kwalifikacje poprzedzające	<p>Bibliotekarz.</p> <p>Dyplom licencjata lub równorzędny.</p>
Wymagania dotyczące warunków uzyskania kwalifikacji	Odbycie rocznego stażu pracy w bibliotece

Zapotrzebowanie na kwalifikację	<p>Biblioteki, archiwa, ośrodki dokumentacyjne i informacyjne zgłaszają zapotrzebowanie na wykwalifikowanych pracowników z potwierdzonymi umiejętnościami, odpowiadającymi ich potrzebom. Nie są prowadzone badania rynku pracy bibliotekarzy.</p> <p>W Polsce w 2013 roku funkcjonowało: 8112 bibliotek publicznych, 21 529 bibliotek w szkołach dla dzieci i młodzieży, w szkołach dla dorosłych, szkołach artystycznych i w placówkach systemów oświaty, 1 086 bibliotek naukowych (w tym przy szkołach wyższych), 297 bibliotek pedagogicznych, 343 biblioteki fachowe, 60 bibliotek fachowo-beletrystycznych, 23 biblioteki ośrodków informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej oraz 13 bibliotek towarzystw naukowych.</p> <p>Są to potencjalne miejsca pracy dla osób posiadających tę kwalifikację.</p>
Relacje do innych kwalifikacji	<p>Kwalifikacja jest jedną z sześciu kwalifikacji bibliotekarskich, pozostałe pięć to: bibliotekarz, bibliotekarz dziedzinowy zbiorów naukowych, bibliotekarz nauczyciel, bibliotekarz zbiorów specjalnych, bibliotekarz cyfrowy.</p>
	<p>Kwalifikacja bibliotekarz publiczny jest wyspecjalizowaną kwalifikacją w obszarze bibliotekarstwa. Jest ona kwalifikacją następującą dla kwalifikacji bibliotekarz.</p> <p>Kwalifikacja bibliotekarz cyfrowy, która może być uzyskiwana niezależnie od pozostałych kwalifikacji bibliotekarskich dotyczy specjalistycznych kompetencji związanych z prowadzeniem bibliotek cyfrowych.</p>
Wybrane kwalifikacje zawierające wspólne zestawy efektów uczenia się	Brak
Opinie interesariuszy	Opinie interesariuszy w załączniku do opisu kwalifikacji
Możliwość uzyskania kwalifikacji w wyniku walidacji efektów wcześniejszego uczenia się	Tak

Przykładowe możliwości wykorzystania kwalifikacji	Kwalifikację można wykorzystać w pracy w bibliotece, muzeum, archiwum, ośrodku dokumentacyjnym i informacyjnym, w szczególności na stanowiskach: bibliotekarz, kustosz, archiwista, animator kultury, researcher, broker informacji
---	---

II. Informacje o efektach uczenia się wymaganych dla kwalifikacji

II.1. Informacje ogólne o efektach uczenia się wymaganych dla kwalifikacji

Syntetyczna charakterystyka efektów uczenia się	<p>Bibliotekarz publiczny rozpoznaje i wskazuje zarówno potrzeby kulturalne, edukacyjne, jak i społeczne grupy rzeczywistych i potencjalnych użytkowników biblioteki. Konieczne do tego jest trafne dobranie metod i narzędzi diagnozy. Bibliotekarz promuje bibliotekę, wykorzystując ogólną znajomość jej funkcji i zadań oraz sposobów aktywizowania użytkowników biblioteki. Przygotowuje ofertę biblioteki (kulturalną, edukacyjną i społeczną) oraz planuje akcje zachęcające do korzystania z niej. Niezbędna do tego jest wiedza bibliotekarza o znaczeniu biblioteki w środowisku społecznym oraz znajomość form działań edukacyjnych, kulturalnych, animacyjnych. Zadaniem bibliotekarza jest również trafne wskazanie działań i projektów niezbędnych do realizacji w bibliotece, oraz ich prowadzenie.</p> <p>Posiadacz kwalifikacji bibliotekarz publiczny ma umiejętność nawiązywania kontaktów i pracy na rzecz środowiska, w którym funkcjonuje biblioteka. W swojej pracy kieruje się dobrymi praktykami oraz zasadami etyki zawodowej. Kompetencje społeczne ważne dla tej kwalifikacji obejmują skrupulatność, obowiązkowość oraz komunikatywność, cierpliwość, innowacyjność we współpracy z użytkownikami biblioteki.</p>
Lista zestawów efektów uczenia się	1. Organizowanie działalności społecznej
Komentarze do zestawów efektów uczenia się	

II.2. Informacje szczegółowe o zestawach efektów uczenia się

II.2a. Informacje szczegółowe o zestawie efektów uczenia się „Organizowanie działalności społecznej”

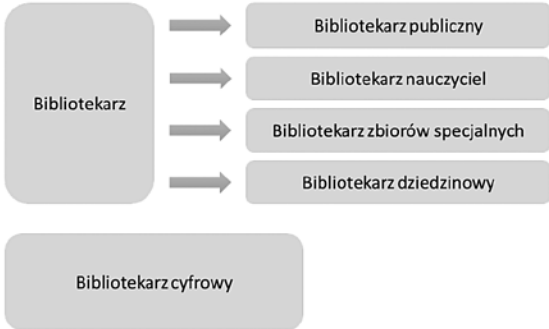
Nazwa zestawu	Organizowanie działalności społecznej
Poziom zestawu	6
Orientacyjny nakład pracy dla zestawu	100 godzin
Rodzaj zestawu efektów uczenia się	Obowiązkowy
Numer zestawu w kwalifikacji	1

Efekty uczenia się	Kryteria weryfikacji
1) Rozpoznaje potrzeby użytkowników w obszarze działalności społecznej	<ul style="list-style-type: none"> - Dobiera metody i narzędzia diagnozy potrzeb użytkowników biblioteki - Określa potrzeby społeczności, w której funkcjonuje biblioteka - Przygotowuje ofertę biblioteki: kulturalną, edukacyjną, społeczną w wymiarze lokalnym i ponadlokalnym - Wykorzystuje znajomość funkcji i zadań biblioteki do tworzenia oferty dla użytkowników - Charakteryzuje znaczenie biblioteki w środowisku
2) Animuje działania społeczne	<ul style="list-style-type: none"> - Wymienia sposoby aktywizacji użytkowników biblioteki - Opisuje sposób organizacji działań edukacyjnych - Opisuje sposób organizacji działań kulturalnych - Proponuje projekt społeczny do realizacji w bibliotece
3) Promuje działalność biblioteki	<ul style="list-style-type: none"> - Planuje działania zachęcające użytkowników do korzystania z oferty biblioteki - Informuje o działaniach biblioteki - Prowadzi rzecznictwo na rzecz biblioteki
4) Prowadzi edukację regionalną	<ul style="list-style-type: none"> - Sporządza kartotekę zagadnień regionalnych - Opracowuje akcje społeczne związane z regionem - Wymienia wydawnictwa regionalne - Wskazuje w regionie partnerów do współpracy
Wymagania dotyczące walidacji zestawu efektów uczenia się	<p>Egzamin pisemny zawierający pytania otwarte oraz pytania testowe</p> <p>plus</p> <p>portfolio – zawierające opis wcześniejszych doświadczeń kandydata, poświadczone przez pracodawcę (kandydat udowadnia swoje wcześniejsze doświadczenie).</p> <p>Egzaminator: komisja złożona z minimum trzech bibliotekarzy publicznych, w której minimum jeden bibliotekarz pełni funkcje kierownicze, a wszyscy mają minimum pięć lat doświadczenia w pracy w bibliotece.</p>

Opis kwalifikacji: „Bibliotekarz zbiorów specjalnych”

I. Informacje ogólne o kwalifikacji

Nazwa kwalifikacji	Bibliotekarz zbiorów specjalnych
Skrócona nazwa kwalifikacji	
Rodzaj kwalifikacji	Częstkowa
Poziom kwalifikacji w PRK	6
Krótką charakterystyka kwalifikacji	<p>Kwalifikacja bibliotekarz zbiorów specjalnych jest wyspecjalizowaną kwalifikacją w obszarze bibliotekarstwa. Jest ona kwalifikacją następującą dla kwalifikacji bibliotekarz (zob. relacje do innych kwalifikacji).</p> <p>Osoba posiadająca kwalifikację bibliotekarz zbiorów specjalnych jest przygotowana do gromadzenia, opracowywania, zabezpieczania, udostępniania zbiorów specjalnych i informowania o nich. Przechowuje kategorie zbiorów, kieruje zbiory do digitalizacji i rozpoznaje sytuacje, w których wskazana jest konsultacja konserwatorska. Udostępnia zbiory i upowszechnia wiedzę o nich.</p>
Orientacyjny nakład pracy potrzebny do uzyskania kwalifikacji	400 godzin
Charakterystyka adresatów kwalifikacji	<p>Kwalifikacja adresowana do wszystkich, którzy cechują się kompetencjami społecznymi umożliwiającymi porządkowanie zasobów informacyjnych (skrupulatność, obowiązkowość) oraz pracę z użytkownikami (komunikatywność, cierpliwość, innowacyjność).</p> <p>Osoby zainteresowane tą kwalifikacją powinny posiadać umiejętność posługiwania się komputerem, narzędziami bazodanowymi i pakietami biurowymi w stopniu zaawansowanym, w szczególności ważna jest znajomość sposobów wyszukiwania, przetwarzania i udostępniania informacji w różnej formie.</p>
Wymagane kwalifikacje poprzedzające	<p>Bibliotekarz.</p> <p>Dyplom magistra lub równorzędny.</p>
Wymagania dotyczące warunków uzyskania kwalifikacji	<p>Odbycie dwuletniego stażu pracy w bibliotece naukowej.</p> <p>Znajomość języka angielskiego na poziomie C1 i drugiego języka obcego na poziomie B2.</p>
Zapotrzebowanie na kwalifikację	<p>Biblioteki, archiwa, ośrodki dokumentacyjne i informacyjne zgłaszają zapotrzebowanie na wykwalifikowanych pracowników z potwierdzonymi umiejętnościami, odpowiadającymi na potrzeby rynku pracy. Nie są prowadzone badania rynku pracy bibliotekarzy, niemniej jednak w Polsce w 2013 roku funkcjonowało: 1086 bibliotek naukowych (w tym szkół wyższych), 297 bibliotek pedagogicznych, 343 bibliotek fachowych, 23 bibliotek ośrodków informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej oraz 13 bibliotek towarzystw naukowych. Są to potencjalne miejsca pracy dla osób posiadających tę kwalifikację.</p>

<p>Relacje do innych kwalifikacji</p>	<p>Kwalifikacja jest jedną z sześciu kwalifikacji bibliotekarskich, pozostałe pięć to: bibliotekarz, bibliotekarz dziedziny zbiorów naukowych, bibliotekarz publiczny, bibliotekarz nauczyciel, bibliotekarz cyfrowy.</p> <p>Kwalifikacja bibliotekarz zbiorów specjalnych jest wyspecjalizowaną kwalifikacją w obszarze bibliotekarstwa. Jest ona kwalifikacją następującą dla kwalifikacji Bibliotekarz.</p> <p>Kwalifikacja bibliotekarz cyfrowy, która może być uzyskiwana niezależnie od pozostałych kwalifikacji bibliotekarskich dotyczy specjalistycznych kompetencji związanych z prowadzeniem bibliotek cyfrowych.</p>
<p>Wybrane kwalifikacje zawierające wspólne zestawy efektów uczenia się</p>	<p>Brak</p>
<p>Opinie interesariuszy</p>	<p>Opinie interesariuszy w załączniku do opisu kwalifikacji</p>
<p>Możliwość uzyskania kwalifikacji w wyniku walidacji efektów wcześniejszego uczenia się</p>	<p>Tak</p>
<p>Przykładowe możliwości wykorzystania kwalifikacji</p>	<p>Kwalifikację można wykorzystać w pracy w bibliotece, muzeum, archiwum, ośrodku dokumentacyjnym i informacyjnym, w szczególności na stanowiskach: bibliotekarz, kustosz, archiwista, animator kultury, researcher, broker informacji</p>

II. Informacje o efektach uczenia się wymaganych dla kwalifikacji

II.1. Informacje ogólne o efektach uczenia się wymaganych dla kwalifikacji

Syntetyczna charakterystyka efektów uczenia się	<p>Bibliotekarz zbiorów specjalnych omawia metody pracy z daną kategorią zbiorów, opisuje typy dokumentów należących do danej kategorii zbiorów, charakteryzuje najważniejsze zbiory dokumentów w danej kategorii oraz wymienia najważniejsze pozycje literatury przedmiotu. W ramach zabezpieczania zbiorów bibliotekarz opisuje warunki przechowywania danej kategorii zbiorów i wskazuje dotyczące digitalizacji obiektu należącego do danej kategorii zbiorów, a także kieruje zbiory do digitalizacji i rozpoznaje sytuacje, w których wskazana jest konsultacja konserwatorska. Udostępnianie zbiorów i upowszechnianie wiedzy o nich wymaga umiejętności opracowania odpowiedzi na kwerendę związaną z daną kategorią zbiorów, opisanie zasad udostępniania zbiorów z danej kategorii oraz przygotowania scenariuszy wystawy na zadany temat i pokazu dla określonej grupy odbiorców.</p> <p>Kompetencje społeczne ważne dla tej kwalifikacji obejmują skrupulatność, obowiązkowość oraz komunikatywność, cierpliwość, innowacyjność we współpracy z użytkownikami biblioteki.</p>
Lista zestawów efektów uczenia się	1. Gromadzenie, opracowywanie, zabezpieczanie, udostępnianie zbiorów specjalnych i informowanie o nich
Komentarze do zestawów efektów uczenia się	

II.2. Informacje szczegółowe o zestawach efektów uczenia się

II.2a. Informacje szczegółowe o zestawie efektów uczenia się „Gromadzenie, opracowywanie, zabezpieczanie, udostępnianie zbiorów specjalnych i informowanie o nich czytelników / korzystających z biblioteki”.

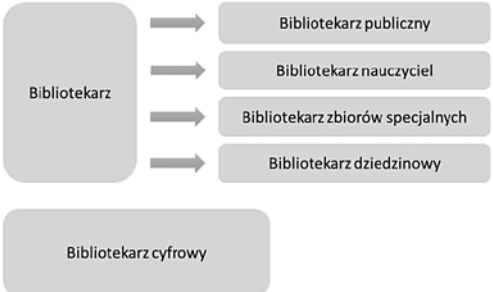
Nazwa zestawu	Gromadzenie, opracowywanie, zabezpieczanie, udostępnianie zbiorów specjalnych i informowanie o nich czytelników / korzystających z biblioteki
Poziom zestawu	6
Orientacyjny nakład pracy dla zestawu	400 godzin
Rodzaj zestawu efektów uczenia się	Obowiązkowy
Numer zestawu w kwalifikacji	1
Efekty uczenia się	Kryteria weryfikacji

Omawia cechy danej kategorii zbiorów	<ul style="list-style-type: none"> - Omawia metody pracy z daną kategorią zbiorów - Opisuje typy dokumentów należących do danej kategorii zbiorów - Charakteryzuje najważniejsze zbiory dokumentów w danej kategorii - Wymienia najważniejsze pozycje literatury przedmiotu dla poszczególnych rodzajów zbiorów
Gromadzi zbiory	<ul style="list-style-type: none"> - Charakteryzuje rynek antykwaryczny i kolekcjonerski - Korzysta z katalogów aukcyjnych - Ustala wartość obiektu - Opisuje zasady prowadzenia aukcji
Opracowuje formalnie i przedmiotowo zbiory	<ul style="list-style-type: none"> - Opracowuje formalnie i przedmiotowo dokument w danej kategorii zbiorów - Wymienia i stosuje w opisie katalogowym najważniejsze źródła informacji dotyczące danej kategorii zbiorów - Ustala proveniencję dokumentu na wybranym przykładzie
Zabezpiecza zbiory	<ul style="list-style-type: none"> - Opisuje warunki przechowywania danej kategorii zbiorów, - Opisuje wskazania dotyczące digitalizacji obiektu należącego do danej kategorii zbiorów i kieruje zbiory do digitalizacji, - Rozpoznaje sytuacje, w których wskazana jest konsultacja konserwatorska, - Wskazuje zagrożenia i sposoby zapobiegania im
Udostępnia zbiory i upowszechnia wiedzę o nich	<ul style="list-style-type: none"> - Opracowuje odpowiedź na kwerendę związaną z daną kategorią zbiorów - Opisuje zasady udostępniania zbiorów z danej kategorii - Przygotowuje scenariusz wystawy na zadany temat - Przygotowuje scenariusz pokazu dla określonej grupy odbiorców
Wymagania dotyczące walidacji zestawu efektów uczenia się	<p>Egzamin ustny oraz portfolio zawierające opis doświadczeń, ustalenie proveniencji oraz scenariusze wystawy i pokazu.</p> <p>Egzaminator: komisja złożona z minimum trzech bibliotekarzy zbiorów specjalnych, w której minimum jeden bibliotekarz pełni funkcje kierownicze, a wszyscy mają minimum pięć lat doświadczenia w pracy w bibliotece.</p>

Opis kwalifikacji: „Bibliotekarz dziedziny zbiorów naukowych”

I. Informacje ogólne o kwalifikacji

Nazwa kwalifikacji	Bibliotekarz dziedziny zbiorów naukowych
Skrócona nazwa kwalifikacji	
Rodzaj kwalifikacji	Częstkowa
Poziom kwalifikacji w PRK	6
Krótką charakterystykę kwalifikacji	<p>Kwalifikacja bibliotekarza dziedziny zbiorów naukowych jest wyspecjalizowaną kwalifikacją w obszarze bibliotekarstwa. Jest ona kwalifikacją następującą dla kwalifikacji bibliotekarz (zob. relacje do innych kwalifikacji).</p> <p>Osoba posiadająca kwalifikację bibliotekarz dziedziny zbiorów naukowych jest przygotowana do charakteryzowania dyscypliny i specjalności wchodzących w skład danej dziedziny, opisywania metodologii badań w danej dziedzinie (dyscyplinie). Wymienia najważniejsze źródła informacji w danej dziedzinie (dyscyplinie) wiedzy, opisuje aparat krytyczny stosowany w tekstach z danej dziedziny (dyscypliny) i wymienia zasady dotyczące oceny pracy naukowej oraz indeksowania i punktowania artykułów naukowych.</p>
Orientacyjny nakład pracy potrzebny do uzyskania kwalifikacji	200 godzin
Charakterystyka adresatów kwalifikacji	<p>Kwalifikacja adresowana do wszystkich, którzy cechują się kompetencjami społecznymi umożliwiającymi porządkowanie zasobów informacyjnych (skrupulatność, obowiązkowość) oraz pracę z użytkownikami (komunikatywność, cierpliwość, innowacyjność).</p> <p>Osoby zainteresowane tą kwalifikacją powinny posiadać umiejętność posługiwania się komputerem, narzędziami bazodanowymi i pakietami biurowymi w stopniu zaawansowanym, w szczególności ważna jest znajomość sposobów wyszukiwania, przetwarzania i udostępniania informacji w różnej formie.</p>
Wymagane kwalifikacje poprzedzające	<p>Bibliotekarz.</p> <p>Dyplom magistra lub równorzędny.</p>
Wymagania dotyczące warunków uzyskania kwalifikacji	<p>Odbycie rocznego stażu pracy w bibliotece.</p> <p>Znajomość języka angielskiego na poziomie C1 i drugiego języka obcego na poziomie B2.</p>

Zapotrzebowanie na kwalifikację	<p>Biblioteki, archiwa, ośrodki dokumentacyjne i informacyjne zgłaszają zapotrzebowanie na wykwalifikowanych pracowników z potwierdzonymi umiejętnościami, odpowiadającymi na potrzeby rynku pracy. Nie są prowadzone badania rynku pracy bibliotekarzy, niemniej jednak w Polsce w 2013 roku funkcjonowało: 8112 bibliotek publicznych, 21 529 bibliotek w szkołach dla dzieci i młodzieży, w szkołach dla dorosłych, szkołach artystycznych i w placówkach systemów oświaty, 1086 bibliotek naukowych (w tym szkół wyższych), 297 bibliotek pedagogicznych, 343 bibliotek fachowych, 60 bibliotek fachowo-beletrystycznych, 23 bibliotek ośrodków informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej oraz 13 bibliotek towarzystw naukowych. Są to potencjalne miejsca pracy dla osób posiadających tę kwalifikację.</p>
Relacje do innych kwalifikacji	<p>Kwalifikacja jest jedną z sześciu kwalifikacji bibliotekarskich, pozostałe pięć to: bibliotekarz, bibliotekarz nauczyciel, bibliotekarz publiczny, bibliotekarz zbiorów specjalnych, bibliotekarz cyfrowy.</p> <p>Kwalifikacja bibliotekarz dziedziny zbiorów naukowych jest wyspecjalizowaną kwalifikacją w obszarze bibliotekarstwa. Jest ona kwalifikacją następującą dla kwalifikacji bibliotekarz.</p> <p>Kwalifikacja bibliotekarz cyfrowy, która może być uzyskiwana niezależnie od pozostałych kwalifikacji bibliotekarskich dotyczy specjalistycznych kompetencji związanych z prowadzeniem bibliotek cyfrowych.</p>
Wybrane kwalifikacje zawierające wspólne zestawy efektów uczenia się	Brak
Opinie interesariuszy	Opinie interesariuszy w załączniku do opisu kwalifikacji
Możliwość uzyskania kwalifikacji w wyniku walidacji efektów wcześniejszego uczenia się	Tak
Przykładowe możliwości wykorzystania kwalifikacji	Kwalifikację można wykorzystać w pracy w bibliotece, muzeum, archiwum, ośrodku dokumentacyjnym i informacyjnym, w szczególności na stanowiskach: bibliotekarz, kustosz, archiwista, animator kultury, researcher, broker informacji

II. Informacje o efektach uczenia się wymaganych dla kwalifikacji

II.1. Informacje ogólne o efektach uczenia się wymaganych dla kwalifikacji

<p>Syntetyczna charakterystyka efektów uczenia się</p>	<p>Osoba posiadająca kwalifikację bibliotekarz dziedzinowy zbiorów naukowych jest przygotowana do charakteryzowania dyscypliny i specjalności wchodzących w skład danej dziedziny, opisywania metodologii badań w danej dziedzinie (dyscyplinie). Wymienia najważniejsze źródła informacji w danej dziedzinie (dyscyplinie) wiedzy, opisuje aparat krytyczny stosowany w tekstach z danej dziedziny (dyscypliny) i wymienia zasady dotyczące oceny pracy naukowej oraz indeksowania i punktowania artykułów naukowych.</p> <p>Bibliotekarz dziedzinowy zbiorów naukowych współpracuje zarówno z innymi działami biblioteki, jak i ze środowiskiem naukowym, czyli regularnie opracowuje listę pozycji, o które należy uzupełniać zbiory, przygotowuje zestawienia bibliograficzne na zadany temat, udziela informacji nt. materiałów bibliotecznych z danej dziedziny (dyscypliny), przygotowuje szkolenia dotyczące korzystania z literatury fachowej i baz danych charakterystycznych dla danej dziedziny (dyscypliny) oraz upowszechnia wiedzę nt. zbiorów bibliotecznych z danej dziedziny (dyscypliny).</p> <p>Posiadacz kwalifikacji dziedzinowy zbiorów naukowych ma umiejętność nawiązywania kontaktów i pracy na rzecz środowiska, w którym funkcjonuje biblioteka. W swojej pracy kieruje się dobrymi praktykami oraz zasadami etyki zawodowej. Kompetencje społeczne ważne dla tej kwalifikacji obejmują skrupulatność, obowiązkowość oraz komunikatywność, cierpliwość, innowacyjność we współpracy z użytkownikami biblioteki.</p>
<p>Lista zestawów efektów uczenia się</p>	<p>1. Prowadzenie biblioteki dziedzinowej</p>
<p>Komentarze do zestawów efektów uczenia się</p>	

II.2. Informacje szczegółowe o zestawach efektów uczenia się

II.2a. Informacje szczegółowe o zestawie efektów uczenia się „Prowadzenie biblioteki dziedzinowej”

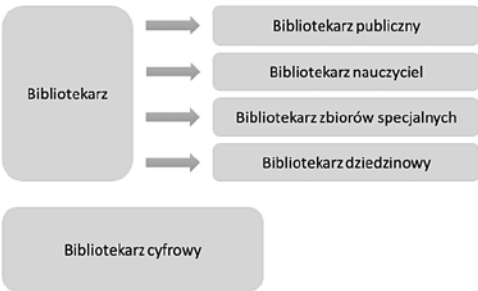
<p>Nazwa zestawu</p>	<p>Prowadzenie biblioteki dziedzinowej</p>
<p>Poziom zestawu</p>	<p>6</p>
<p>Orientacyjny nakład pracy dla zestawu</p>	<p>200 godzin</p>
<p>Rodzaj zestawu efektów uczenia się</p>	<p>Obowiązkowy</p>
<p>Numer zestawu w kwalifikacji</p>	<p>1</p>

Efekty uczenia się	Kryteria weryfikacji
Charakteryzuje wybraną dziedzinę wiedzy / sztuki	<ul style="list-style-type: none"> - Charakteryzuje dyscypliny i specjalności w danej dziedzinie - Opisuje metodologię badań w danej dziedzinie (dyscyplinie) - Wymienia najważniejsze źródła informacji w danej dziedzinie (dyscyplinie) wiedzy
Opisuje aparat naukowy danej dziedziny wiedzy / sztuki	<ul style="list-style-type: none"> - Opisuje aparat krytyczny stosowany w tekstach z danej dziedziny (dyscypliny) - Wymienia zasady dotyczące oceny pracy naukowej oraz indeksowania i punktowania artykułów naukowych
Współpracuje ze środowiskiem naukowym	<ul style="list-style-type: none"> - Rozpoznaje potrzeby użytkowników i zgodnie z nimi kształtuje zbiory biblioteki - W porozumieniu z naukowcami, a także własnej wiedzy (na podstawie bibliografii narodowych, informatorów od dostawców o nowościach wydawniczych krajowych i zagranicznych, katalogów wydawców, wykazów księgarskich, katalogów antykwarycznych i katalogów bibliotek), regularnie opracowuje listę pozycji wartych (sugerowanych do) włączenia do zbiorów - Przygotowuje zestawienia bibliograficzne na zadany temat - Wymienia materiały biblioteczne charakterystyczne dla danej dziedziny nauki (czasopisma naukowe, encyklopedie itd.) - Przygotowuje szkolenia dotyczące korzystania z literatury fachowej i baz danych charakterystycznych dla danej dziedziny (dyscypliny) - Upowszechnia wiedzę nt. zbiorów bibliotecznych z danej dziedziny (dyscypliny)
Współpracuje z innymi działami biblioteki / w ramach sieci bibliotek	<ul style="list-style-type: none"> - Współpracuje z biblioteką główną / biblioteką jednostki naukowej w zakresie polityki kształtowania zbiorów - Współpracuje z działem gromadzenia zbiorów, prowadząc odpowiadającą potrzebom użytkowników politykę gromadzenia zbiorów w ramach danej dziedziny (dyscypliny) - Współpracuje z działem / ami opracowania w celu ustalenia właściwego opracowania oraz klasyfikacji systematycznej materiału bibliotecznego
Wymagania dotyczące walidacji zestawu efektów uczenia się	<p>Egzamin ustny oraz portfolio zawierające opis doświadczeń, zestawienie bibliograficzne i konspekt szkolenia.</p> <p>Egzaminator: komisja złożona z minimum trzech bibliotekarzy dziedzinowych, w której minimum jeden bibliotekarz pełni funkcje kierownicze, a wszyscy mają minimum pięć lat doświadczenia w pracy w bibliotece.</p>

Opis kwalifikacji: „Bibliotekarz nauczyciel”

I. Informacje ogólne o kwalifikacji

Nazwa kwalifikacji	Bibliotekarz nauczyciel
Skrócona nazwa kwalifikacji	
Rodzaj kwalifikacji	Częstkowa
Poziom kwalifikacji w PRK	6
Krótką charakterystyką kwalifikacji	<p>Kwalifikacja bibliotekarz nauczyciel jest wyspecjalizowaną kwalifikacją w obszarze bibliotekarstwa. Jest ona kwalifikacją następującą dla kwalifikacji bibliotekarz (zob. relacje do innych kwalifikacji).</p> <p>Osoba posiadająca kwalifikację bibliotekarz nauczyciel jest przygotowana do inspirowania, rozwijania i zaspokajania potrzeb czytelniczych, organizuje różne formy pracy z czytelnikiem, podejmowania działalności edukacyjnej, a także animowania życia kulturalnego we współpracy z innymi instytucjami.</p> <p>Osoba posiadająca kwalifikację bibliotekarz nauczyciel jest przygotowana do pracy w bibliotece szkolnej, prowadzenia działalności dydaktycznej oraz realizowania misji i zadań szkoły.</p>
Orientacyjny nakład pracy potrzebny do uzyskania kwalifikacji	140 godzin
Charakterystyka adresatów kwalifikacji	<p>Kwalifikacja adresowana do wszystkich, którzy cechują się kompetencjami społecznymi umożliwiającymi porządkowanie zasobów informacyjnych (skrupulatność, obowiązkowość) oraz pracę z użytkownikami (komunikatywność, cierpliwość, innowacyjność).</p> <p>Osoby zainteresowane tą kwalifikacją powinny posiadać umiejętność posługiwania się komputerem, narzędziami bazodanowymi i pakietami biurowymi w stopniu zaawansowanym, w szczególności ważna jest znajomość sposobów wyszukiwania, przetwarzania i udostępniania informacji w różnej formie.</p>
Wymagane kwalifikacje poprzedzające	<p>Bibliotekarz.</p> <p>Dyplom licencjata lub równorzędny.</p>
Wymagania dotyczące warunków uzyskania kwalifikacji	<p>Odbycie rocznego stażu pracy w bibliotece.</p> <p>Kwalifikacja wymaga także znajomości podstaw pedagogiki, psychologii i metodyki pracy z czytelnikiem (w tym o specjalnych potrzebach edukacyjnych) potwierdzonej stosownym dokumentem np. ukończony kurs pedagogiczny (min. 270 godz.).</p>

<p>Zapotrzebowanie na kwalifikację</p>	<p>Biblioteki, archiwa, ośrodki dokumentacyjne i informacyjne zgłaszają zapotrzebowanie na wykwalifikowanych pracowników z potwierdzonymi umiejętnościami, odpowiadającymi na potrzeby rynku pracy. Nie są prowadzone badania rynku pracy bibliotekarzy, niemniej jednak w Polsce w 2013 roku funkcjonowało: 8112 bibliotek publicznych, 21 529 bibliotek w szkołach dla dzieci i młodzieży, w szkołach dla dorosłych, szkołach artystycznych i w placówkach systemów oświaty, 1086 bibliotek naukowych (w tym szkół wyższych), 297 bibliotek pedagogicznych, 343 bibliotek fachowych, 60 bibliotek fachowo-beletrystycznych, 23 bibliotek ośrodków informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej oraz 13 bibliotek towarzystw naukowych. Są to potencjalne miejsca pracy dla osób posiadających tę kwalifikację.</p> <p>W roku szkolny 2013/2014 w Polsce pracowało 23 908 osób pełniących obowiązki nauczyciela bibliotekarza.</p> <p>Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w I półroczu 2014 r. na podstawie wskaźnika intensywności deficytu / nadwyżki wg grup zawodów zaliczyło bibliotekarza nauczyciela do zawodu nadwyżkowego (ze wskaźnikiem w=0,5).</p>
<p>Relacje do innych kwalifikacji</p>	<p>Kwalifikacja jest jedną z sześciu kwalifikacji bibliotekarskich, pozostałe pięć to: bibliotekarz, bibliotekarz dziedzinowy zbiorów naukowych, bibliotekarz publiczny, bibliotekarz zbiorów specjalnych, bibliotekarz cyfrowy.</p> <p>Kwalifikacja bibliotekarz nauczyciel jest wyspecjalizowaną kwalifikacją w obszarze bibliotekarstwa. Jest ona kwalifikacją następującą dla kwalifikacji bibliotekarz.</p> <p>Kwalifikacja bibliotekarz cyfrowy, która może być uzyskiwana niezależnie od pozostałych kwalifikacji bibliotekarskich dotyczy specjalistycznych kompetencji związanych z prowadzeniem bibliotek cyfrowych.</p>
<p>Wybrane kwalifikacje zawierające wspólne zestawy efektów uczenia się</p>	<p>Brak</p>
<p>Opinie interesariuszy</p>	<p>Opinie interesariuszy w załączniku do opisu kwalifikacji</p>

Możliwość uzyskania kwalifikacji w wyniku walidacji efektów wcześniejszego uczenia się	Tak
Przykładowe możliwości wykorzystania kwalifikacji	Kwalifikację można wykorzystać w pracy w bibliotece, muzeum, archiwum, ośrodku dokumentacyjnym i informacyjnym, w szczególności na stanowiskach: bibliotekarz, kustosz, archiwista, animator kultury, researcher, broker informacji

II. Informacje o efektach uczenia się wymaganych dla kwalifikacji

II.1. Informacje ogólne o efektach uczenia się wymaganych dla kwalifikacji

Syntetyczna charakterystyka efektów uczenia się	<p>Bibliotekarz nauczyciel rozpoznaje i wskazuje zarówno potrzeby edukacyjne i kulturalne grupy rzeczywistych i potencjalnych użytkowników biblioteki szkolnej, jak i animować działania w tych dziedzinach. Konieczne do tego jest trafne wskazanie obszarów współpracy pomiędzy biblioteką szkolną a innymi instytucjami w celu zaspokajania potrzeb edukacyjnych i kulturalnych uczniów. Bibliotekarz nauczyciel promuje bibliotekę szkolną wykorzystując ogólną znajomość metod i środków komunikacji.</p> <p>Posiadacz kwalifikacji bibliotekarz nauczyciel ma umiejętność pozwalającą zaplanować i przeprowadzić wśród uczniów i pracowników szkoły akcję zachęcającą do korzystania z biblioteki. W swojej pracy kieruje się dobrymi praktykami oraz zasadami etyki zawodowej.</p> <p>Kompetencje społeczne ważne dla tej kwalifikacji obejmują skrupulatność, obowiązkowość oraz komunikatywność, cierpliwość, innowacyjność we współpracy z użytkownikami biblioteki.</p>
Lista zestawów efektów uczenia się	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prowadzenie działalności dydaktycznej 2. Realizowanie celów i misji szkoły
Komentarze do zestawów efektów uczenia się	<p>Zestaw pierwszy określa efekty uczenia się związane z inicjowaniem i prowadzeniem działalności dydaktycznej. Bibliotekarz nauczyciel realizuje program edukacji czytelniczej i medialnej, planując w tym obszarze cykle zajęć. Prowadzi lekcje biblioteczne oraz korzysta z oferty w tej dziedzinie innych bibliotek i instytucji. Stwarza warunki do kształcenia kompetencji informacyjnych i rozwoju zainteresowań czytelniczych w bibliotece szkolnej. Wykorzystuje formy pracy z czytelnikiem indywidualnym i zbiorowym. Diagnostyka specjalne potrzeby edukacyjne oraz zna formy biblioterapii. Zachęca uczniów i nauczycieli do czytania i angażowania się w pracę biblioteki.</p>

Komentarze do zestawów efektów uczenia się	Zestaw drugi jest związany z realizacją misji i celów szkoły, której biblioteka szkolna jest integralną częścią. Bibliotekarz nauczyciel realizuje cele edukacyjne szkoły poprzez trafne diagnozowanie potrzeb edukacyjnych uczniów i nauczycieli oraz dopasowywanie do nich oferty biblioteki. Uwzględni wymagania podstaw programowych, organizując pracę biblioteki i jej wyposażenie. Zna szerokie zastosowanie technologii informacyjnych w edukacji i wychowaniu i umie to wykorzystać w pracy. Bibliotekarz nauczyciel wspiera działania wychowawcze i profilaktyczne szkoły, dostosowując do tych założeń plan pracy biblioteki. Współpracuje z nauczycielami i rodzicami poprzez informowanie, udzielanie konkretnej pomocy oraz zasięganie ich opinii o pracy biblioteki.
--	---

II.2. Informacje szczegółowe o zestawach efektów uczenia się

II.2a. Informacje szczegółowe o zestawie efektów uczenia się „Prowadzenie działalności dydaktycznej”

Nazwa zestawu	Prowadzenie działalności dydaktycznej
Poziom zestawu	6
Orientacyjny nakład pracy dla zestawu	60 godzin
Rodzaj zestawu efektów uczenia się	Obowiązkowy
Numer zestawu w kwalifikacji	1
Efekty uczenia się	Kryteria weryfikacji
Realizuje program edukacji czytelniczej, medialnej i informacyjnej	<ul style="list-style-type: none"> - Wskazuje potrzeby czytelnicze konkretnej społeczności czytelników (poziom edukacyjny, profil szkoły) - Dostosowuje warsztat biblioteki do wymogów szkolnego centrum informacji i dokumentacji oraz czytelnictwa - Opracowuje plan cyklu zajęć na temat czytelnictwa, mediów i informacji - Przygotowuje ofertę zajęć z zakresu technologii pracy umysłowej i samokształcenia dla uczniów i nauczycieli - Wykorzystując zasoby biblioteki szkolnej oraz innych bibliotek i instytucji przeprowadził(a) 3 lekcje biblioteczne
Pracuje z czytelnikiem zbiorowym	<ul style="list-style-type: none"> - Wymienia etapy i fazy realizacji projektu edukacyjnego - Omawia zadania biblioteki szkolnej w realizacji projektu edukacyjnego - Charakteryzuje rodzaje imprez czytelniczych i omawia warunki ich realizacji - Opracowuje plan włączenia uczniów i nauczycieli w działania biblioteki szkolnej

Pracuje z czytelnikiem indywidualnym	<ul style="list-style-type: none"> - Przygotowuje poszerzoną ofertę źródeł dla uczniów zdolnych - Wskazuje grupy uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i omawia dostosowane dla nich metody pracy - Omawia formy biblioterapii w kontekście indywidualnych, specyficznych potrzeb czytelnika
Wymagania dotyczące walidacji zestawu efektów uczenia się	<p>Egzamin praktyczny (przeprowadza lekcję)</p> <p>plus</p> <p>portfolio – czyli kandydat udowadnia swoje wcześniejsze doświadczenie.</p> <p>Egzaminator: komisja złożona z minimum trzech bibliotekarzy nauczycieli, w której minimum jeden bibliotekarz pełni funkcje kierownicze, a wszyscy mają minimum pięć lat doświadczenia w pracy w bibliotece.</p>

II.2b. Informacje szczegółowe o zestawie efektów uczenia się „Realizowanie misji i celów szkoły”

Nazwa zestawu	Realizowanie misji i celów szkoły
Poziom zestawu	6
Orientacyjny nakład pracy dla zestawu	80 godzin
Rodzaj zestawu efektów uczenia się	Obowiązkowy
Numer zestawu w kwalifikacji	2
Efekty uczenia się	Kryteria weryfikacji
Realizuje cele edukacyjne szkoły	<ul style="list-style-type: none"> - Dobiera metody i narzędzia diagnozy potrzeb edukacyjnych użytkowników biblioteki szkolnej - Dostosowuje ofertę biblioteki do określonych potrzeb edukacyjnych użytkowników - Uwzględnia wymagania podstawy programowej w organizacji biblioteki i jej wyposażenia - Wskazuje sposoby zastosowania technologii informacyjnej we współczesnej edukacji i wychowaniu - Aktualizuje zestaw aktów prawnych i dokumentów pracy szkoły

Wspiera działania wychowawcze szkoły	<ul style="list-style-type: none"> - Opracowuje plan pracy biblioteki uwzględniając założenia programu wychowawczego szkoły - Przygotowuje do samodzielnego poszukiwania wiedzy - Stwarza użytkownikom biblioteki warunki do samorozwoju i kreatywności w atmosferze życzliwości, zaufania i wzajemnego poszanowania - Definiuje działania profilaktyczne biblioteki szkolnej w wychowawczej pracy szkoły
Współpracuje z nauczycielami i rodzicami	<ul style="list-style-type: none"> - Opisuje warunki przeprowadzenia lekcji przedmiotowej w bibliotece szkolnej - Zbiera i przygotowuje do udostępniania materiały wypracowane przez nauczycieli - Udziela pomocy w opracowaniu zestawień tematycznych - Informuje rodziców i nauczycieli o działaniach edukacyjnych, wychowawczych, profilaktycznych biblioteki szkolnej - Uwzględnia opinie użytkowników w doborze metod i form działalności bibliotecznej
Rozpoznaje potrzeby użytkowników w obszarze działalności kulturalnej	<ul style="list-style-type: none"> - Dbą o bliski kontakt użytkowników biblioteki szkolnej z kulturą i sztuką - Określa potrzeby kulturalne użytkowników biblioteki szkolnej i dostosowuje do nich ofertę działań - Wspomaga rozwój zainteresowań i pasji nie tylko czytelników uczniów i nauczycieli
Animuje działania edukacyjne i kulturalne	<ul style="list-style-type: none"> - Wymienia sposoby aktywizacji użytkowników biblioteki - Opisuje sposób organizacji działań edukacyjnych i kulturalnych - Wskazuje obszary współpracy ze środowiskiem lokalnym w zakresie działań edukacyjnych i kulturalnych - Uwzględnia tematykę regionalną w proponowanych działaniach
Promuje działalność biblioteki szkolnej	<ul style="list-style-type: none"> - Planuje działania zachęcające użytkowników do korzystania z oferty biblioteki - Dobiera metody i środki komunikacji w obrębie szkoły i poza szkołą - Informuje środowisko lokalne o działaniach biblioteki szkolnej - Prowadzi rzecznictwo na rzecz biblioteki

Wymagania dotyczące walidacji zestawu efektów uczenia się	<p>Egzamin praktyczny (przeprowadza imprezę czytelniczną)</p> <p>plus</p> <p>portfolio – czyli kandydat udowadnia swoje wcześniejsze doświadczenie.</p> <p>Egzaminator: komisja złożona z minimum dwóch bibliotekarzy nauczycieli, którzy mają minimum pięć lat doświadczenia w pracy w bibliotece.</p>
---	---

Opis kwalifikacji: „Bibliotekarz cyfrowy”

I. Informacje ogólne o kwalifikacji

Nazwa kwalifikacji	Bibliotekarz cyfrowy
Skrócona nazwa kwalifikacji	
Rodzaj kwalifikacji	Częstkowa
Poziom kwalifikacji w PRK	6
Krótka charakterystyka kwalifikacji	<p>Osoba posiadająca kwalifikację bibliotekarza cyfrowego prowadzi działania związane z digitalizacją zbiorów bibliotecznych oraz udostępnianiem, upowszechnianiem i archiwizacją kopii cyfrowych. Bibliotekarz cyfrowy identyfikuje lub nadzoruje identyfikację zbiorów, które powinny zostać poddane digitalizacji ze względu na wartość dla dziedzictwa kulturowego, stan zachowania, potrzeby użytkowników. Wytwarza lub nadzoruje wytwarzanie, bez szkody dla zbiorów analogowych, wysokiej jakości kopii cyfrowych w formatach umożliwiających ich długotrwałe przechowywanie, wytworzenie formatów prezentacyjnych oraz odpowiada za ich udostępnianie z zachowaniem międzynarodowych standardów, dobrych praktyk i zgodnie z przepisami prawa. Upowszechnia wiedzę o zbiorach cyfrowych oraz prowadzi komunikację z użytkownikami z wykorzystaniem cyfrowych i tradycyjnych kanałów komunikacyjnych. Bibliotekarz cyfrowy edukuje użytkowników bibliotek cyfrowych i zachęca ich do aktywnego korzystania ze zdigitalizowanych zbiorów. Bibliotekarz cyfrowy gotów jest do współpracy ze specjalistami zawodów i dziedzin wspierających proces digitalizacji, w tym m. in. z informatykami, projektantami systemów informatycznych i grafikami.</p>
Orientacyjny nakład pracy potrzebny do uzyskania kwalifikacji	350 godzin
Charakterystyka adresatów kwalifikacji	Kwalifikacja adresowana do wszystkich, którzy zainteresowani są pracą związaną z wytwarzaniem, ochroną i udostępnianiem zbiorów cyfrowych w warunkach szybko zmieniających się technologii informatycznych i wymagań użytkowników Internetu.

Charakterystyka adresatów kwalifikacji	Osoby ubiegające się o tę kwalifikację powinny posiadać zaawansowane umiejętności posługiwania się narzędziami ICT, w tym znajomość sposobów wyszukiwania, przetwarzania i udostępniania informacji w różnej formie.
Wymagane kwalifikacje poprzedzające	Dyplom licencjata lub równorzędny
Wymagania dotyczące warunków uzyskania kwalifikacji	<p>Uzyskanie kwalifikacji wymaga rocznego doświadczenia w pracach związanych z cyfryzacją, udostępnianiem, upowszechnianiem i archiwizacją zbiorów.</p> <p>Wymagane są również zaawansowane umiejętności posługiwania się narzędziami ICT, w tym znajomość sposobów wyszukiwania, przetwarzania i udostępniania informacji w różnej formie.</p>
Zapotrzebowanie na kwalifikację	<p>Bibliotekarze cyfrowi są niezbędni w instytucjach kultury oraz organizacjach prowadzących digitalizację i udostępnianie zbiorów analogowych. Pracownikami posiadającymi kwalifikację bibliotekarza cyfrowego są zainteresowane m.in. biblioteki publiczne (8112 placówek), 1086 biblioteki naukowe, w tym biblioteki szkół wyższych (1086 placówek), biblioteki pedagogiczne (297 placówek), biblioteki fachowe i fachowo-beletrystyczne, (403 placówki), ośrodki informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej oraz biblioteki towarzystw naukowych (13 placówek). Ponadto digitalizację i udostępnianie zbiorów o charakterze bibliotecznym prowadzą organizacje pozarządowe, biblioteki wyznaniowe, muzea, archiwa, jednostki administracji państwowej i samorządowej oraz podmioty komercyjne.</p> <p>Zapotrzebowanie na usługi bibliotekarzy cyfrowych powiązane jest z realizacją strategii Europa 2020 i wykonaniem zadań związanych z rozwojem e-usług określonych m.in. w Programie Operacyjnym Polska Cyfrowa 2014–2020.</p>
Relacje do innych kwalifikacji	<p>Kwalifikacja jest jedną z sześciu kwalifikacji bibliotekarskich, pozostałe pięć to: bibliotekarz, bibliotekarz nauczyciel, bibliotekarz publiczny, bibliotekarz zbiorów specjalnych, bibliotekarz dziedziny zbiorów naukowych.</p> <p>Ponadto kwalifikacja może być przydatna dla pracowników archiwów, muzeów, ośrodków informacyjnych i dokumentacyjnych, jednostek administracji państwowej i samorządowej, organizacji pozarządowych oraz podmiotów komercyjnych.</p> <pre> graph TD A[Bibliotekarz] --> B[Bibliotekarz publiczny] A --> C[Bibliotekarz nauczyciel] A --> D[Bibliotekarz zbiorów specjalnych] A --> E[Bibliotekarz dziedziny] F[Bibliotekarz cyfrowy] </pre>

Wybrane kwalifikacje zawierające wspólne zestawy efektów uczenia się	Brak
Opinie interesariuszy	Biblioteka Narodowa, która prowadzi największą w Polsce bibliotekę cyfrową POLONA uważa za uzasadnione utworzenie kwalifikacji bibliotekarza cyfrowego ze względu na stale rosnącą liczbę bibliotek cyfrowych i udostępnianych w nich dokumentów mających postać elektroniczną. Wiedza i umiejętności, jakie powinien posiadać bibliotekarz cyfrowy odbiegają w sposób zasadniczy od tradycyjnych umiejętności bibliotekarza pracującego ze zbiorami analogowymi i wymagają poszerzonej znajomości formatów opisu katalogowego, rozbudowanej wiedzy technologicznej, znajomości środowiska internetowego i serwisów społecznościowych, umiejętności pozyskiwania funduszy na projekty digitalizacyjne, jak również biegłej znajomości języka angielskiego niezbędnej do lektury publikacji oraz współpracy z bibliotekami cyfrowymi z całego świata.
Możliwość uzyskania kwalifikacji w wyniku walidacji efektów wcześniejszego uczenia się	Tak
Przykładowe możliwości wykorzystania kwalifikacji	Osoba posiadająca kwalifikację bibliotekarz cyfrowy może być zatrudniona w cyfrowych bibliotekach, archiwach i muzeach, organach administracji publicznej i organizacjach pozarządowych oraz w przedsiębiorstwach komercyjnych

II. Informacje o efektach uczenia się wymaganych dla kwalifikacji

II.1. Informacje ogólne o efektach uczenia się wymaganych dla kwalifikacji

Syntetyczna charakterystyka efektów uczenia się	Bibliotekarz cyfrowy jest przygotowany do samodzielnego prowadzenia biblioteki cyfrowej. Samodzielnie planuje przebieg ścieżki digitalizacji w instytucji zgodnie z obowiązującymi standardami, a następnie nadzoruje realizację procesu poprzez współpracę z jego uczestnikami. Gotowy jest do współpracy ze specjalistami zawodów i dziedzin wspierających proces digitalizacji, w tym m. in. z informatykami, projektantami systemów informatycznych i grafikami. Odpowiedzialny jest za udostępnianie oraz upowszechnianie wiedzy o zbiorach zdigitalizowanych wśród użytkowników. Ponadto cechuje się odpowiednimi kompetencjami społecznymi, oraz osobistymi, w tym łatwością nawiązywania i utrzymywania kontaktów, odpowiedzialnością i obowiązkowością oraz cierpliwością i skrupulatnością.
Lista zestawów efektów uczenia się	<ol style="list-style-type: none"> 1. Planowanie digitalizacji zbiorów 2. Przygotowanie i opracowanie metadanych na potrzeby digitalizacji zbiorów 3. Przygotowanie zbiorów do skanowania 4. Przygotowanie cyfrowych reprodukcji zbiorów 5. Udostępnianie zdigitalizowanych zbiorów 6. Upowszechnianie wiedzy o zdigitalizowanych zbiorach 7. Zarządzanie biblioteką cyfrową

Komentarze do zestawów efektów uczenia się	<p>Wszystkie zestawy efektów uczenia się w tej kwalifikacji są obowiązkowe.</p> <p>Pierwszy zestaw efektów uczenia się obejmuje kompetencje, które powinna posiadać osoba odpowiedzialna za tworzenie koncepcji zasobu cyfrowego, w tym planowanie kolekcji, wybór dokumentów przeznaczonych do digitalizacji, nadawanie priorytetów dokumentom np. ze względu na stan zachowania czy zapotrzebowanie zgłaszane przez użytkowników oraz nadzorowanie przebiegu ścieżki digitalizacji.</p> <p>Drugi zestaw efektów uczenia się zawiera zestaw kompetencji pozwalający na dokonywanie operacji na metadanych obiektów i przygotowaniu ich tak, aby pozwalały na pełną identyfikację cyfrowych obiektów w sieci i wykorzystanie ich przez użytkowników.</p> <p>Trzeci zestaw efektów uczenia się obejmuje kompetencje w zakresie dbałości o odpowiednie warunki w pomieszczeniu digitalizacyjnym, przygotowanie urządzeń i dobranie odpowiednich parametrów skanowania w zależności od rodzaju zbiorów oraz zabezpieczenie fizyczne zbiorów tak, aby nie uległy zniszczeniu podczas procesu digitalizacji. Kandydat jest w stanie odpowiednio przygotować zbiory do transportu, jak również potrafi określić konieczność konsultacji konserwatorskiej.</p> <p>Zestaw czwarty obejmuje umiejętności pozwalające na przygotowanie cyfrowych reprodukcji zbiorów i późniejszą optymalizację skanów i przygotowanie ich do udostępnienia, znajomość standardów kontroli jakości skanów oraz standardów przygotowania formatów archiwalnych i prezentacyjnych dla zbiorów cyfrowych.</p> <p>Osoba posiadająca kompetencję z zestawu piątego wykonuje zadania związane z udostępnianiem zdigitalizowanych zasobów w sieci, w tym m.in. ze strukturyzacją obiektów, przygotowaniem wersji pełnotekstowych (OCR) i innych formatów pochodnych. Ponadto osoba odpowiedzialna za udostępnianie zbiorów posiada podstawową wiedzę z zakresu prawa autorskiego i potrafi podjąć decyzję o zakwalifikowaniu zdigitalizowanego materiału do odpowiedniej grupy i opublikowaniu ich w otwartym lub ograniczonym dostępie.</p> <p>Zestaw szósty obejmuje kompetencje związane z upowszechnianiem wiedzy o zdigitalizowanych zbiorach. Osoba posiadająca kompetencje zestawu szóstego rozumie znaczenie upowszechniania wiedzy o zasobach cyfrowych w procesie digitalizacji i dla użytkowników, potrafi określić grupy użytkowników biblioteki cyfrowej i dostosować ofertę do ich potrzeb.</p> <p>Zestaw siódmy zawiera kompetencje związane z zarządzaniem biblioteką cyfrową, takie jak: stworzenie merytorycznych założeń projektu digitalizacyjnego, przygotowanie wniosku o finansowanie, zbudowanie zespołu, nadzorowanie działań dotyczących planowania i realizacji projektu digitalizacyjnego.</p>
--	---

II.2. Informacje szczegółowe o zestawach efektów uczenia się

II.2a. Informacje szczegółowe o zestawie efektów uczenia się „Planowanie digitalizacji zbiorów”

Nazwa zestawu	Planowanie digitalizacji zbiorów
Poziom zestawu	6
Orientacyjny nakład pracy dla zestawu	30 godzin
Rodzaj zestawu efektów uczenia się	Obowiązkowy
Numer zestawu w kwalifikacji	1
Efekty uczenia się	Kryteria weryfikacji
Planuje zbiory do digitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> - Wymienia kryteria doboru zbiorów do digitalizacji - Opracowuje listę obiektów do digitalizacji zgodnie z przyjętymi kryteriami - Uzasadnia wybór zastosowanych kryteriów doboru zbiorów do digitalizacji
Planuje ścieżkę digitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> - Planuje drogę zbiorów w procesie digitalizacji - Przygotowuje harmonogram czasowy projektu digitalizacyjnego - Wymienia standardy digitalizacji materiałów bibliotecznych - Określa priorytety i wskazówki dotyczące parametrów digitalizacji wybranego materiału
Wymagania dotyczące walidacji zestawu efektów uczenia się	<p>Egzamin pisemny zawierający pytania otwarte oraz pytania testowe</p> <p>plus</p> <p>portfolio – zawierające opis wcześniejszych doświadczeń kandydata, poświadczone przez pracodawcę (kandydat udowadnia swoje wcześniejsze doświadczenie).</p> <p>Egzaminator: komisja złożona z minimum trzech bibliotekarzy cyfrowych, w której minimum jeden bibliotekarz pełni funkcję kierownicze, a wszyscy mają minimum pięć lat doświadczenia w pracy w bibliotece.</p>

II.2b. Informacje szczegółowe o zestawie efektów uczenia się

„Przygotowanie i opracowanie metadanych na potrzeby digitalizacji zbiorów”

Nazwa zestawu	Przygotowanie i opracowanie metadanych na potrzeby digitalizacji zbiorów
Poziom zestawu	6
Orientacyjny nakład pracy dla zestawu	40 godzin

Rodzaj zestawu efektów uczenia się	Obowiązkowy
Numer zestawu w kwalifikacji	2
Efekty uczenia się	Kryteria weryfikacji
Opracowuje metadane dla obiektów cyfrowych	<ul style="list-style-type: none"> - Opisuje znaczenie metadanych dla procesu digitalizacji - Określa różnice między formatami opisu bibliograficznego dokumentów analogowych i schematami metadanych dla obiektów cyfrowych - Mapuje opisy bibliograficzne na schematy metadanych wykorzystywane w bibliotece cyfrowej
Stosuje schematy metadanych dla obiektów cyfrowych	<ul style="list-style-type: none"> - Wymienia przynajmniej dwa schematy metadanych stosowanych w bibliotekach cyfrowych - Wskazuje powody stosowania różnych schematów metadanych
Wymagania dotyczące walidacji zestawu efektów uczenia się	<p>Egzamin pisemny zawierający pytania otwarte oraz pytania testowe.</p> <p>Egzaminator: komisja złożona z minimum trzech bibliotekarzy cyfrowych, w której minimum jeden bibliotekarz pełni funkcje kierownicze, a wszyscy mają minimum pięć lat doświadczenia w pracy w bibliotece.</p>

II.2c. Informacje szczegółowe o zestawie efektów uczenia się „Przygotowanie zbiorów do skanowania”

Nazwa zestawu	Przygotowanie zbiorów do skanowania
Poziom zestawu	6
Orientacyjny nakład pracy dla zestawu	20 godzin
Rodzaj zestawu efektów uczenia się	Obowiązkowy
Numer zestawu w kwalifikacji	3
Efekty uczenia się	Kryteria weryfikacji
Przygotowuje zbiory do skanowania	<ul style="list-style-type: none"> - Wymienia kryteria warunkujące konieczność skierowania zbioru do ekspertyzy konserwatorskiej - Dobiera metody digitalizacji w zależności od obiektu (rodzaj, stan zachowania) - Opisuje sposoby zabezpieczenia zbiorów na potrzeby transportu

Przygotowuje pomieszczenia, w których prowadzona jest digitalizacja	<ul style="list-style-type: none"> - Opisuje warunki techniczne, które powinny być spełnione w pomieszczeniach, w których prowadzona wykonywana jest digitalizacja - Określa sposoby zabezpieczenia pomieszczeń, w których prowadzona / wykonywana / jest digitalizacja
Wymagania dotyczące walidacji zestawu efektów uczenia się	<p>Egzamin pisemny zawierający pytania otwarte oraz pytania testowe.</p> <p>Egzaminator: komisja złożona z minimum trzech bibliotekarzy cyfrowych, w której jest minimum jeden bibliotekarz cyfrowy, który pełni funkcje kierownicze, a wszyscy mają minimum pięć lat doświadczenia w pracy w bibliotece</p>

II.2d. Informacje szczegółowe o zestawie efektów uczenia się
„Przygotowanie cyfrowych reprodukcji zbiorów”

Nazwa zestawu	Przygotowanie cyfrowych reprodukcji zbiorów
Poziom zestawu	6
Orientacyjny nakład pracy dla zestawu	100 godzin
Rodzaj zestawu efektów uczenia się	Obowiązkowy
Numer zestawu w kwalifikacji	4
Efekty uczenia się	Kryteria weryfikacji
Skanuje zbiory biblioteczne	<ul style="list-style-type: none"> - Dobiera parametry urządzeń do skanowania wg wskazań i w zależności od skanowanego materiału - Wykonuje cyfrowe reprodukcje zbiorów - Weryfikuje jakość wykonanych reprodukcji zbiorów
Wykonuje obróbkę plików graficznych (skanów)	<ul style="list-style-type: none"> - Obsługuje programy do edycji skanów - Przygotowuje pliki podstawowe do archiwizacji i formaty pochodne do prezentacji w bibliotece cyfrowej
Wymagania dotyczące walidacji zestawu efektów uczenia się	<p>Egzamin pisemny zawierający pytania otwarte oraz pytania testowe</p> <p>plus</p> <p>elektroniczne portfolio – zawierające zeskanowane obiekty (także takie, które zostały poddane obróbce) oraz opis wcześniejszych doświadczeń kandydata, poświadczony przez pracodawcę (kandydat udowadnia swoje wcześniejsze doświadczenie).</p> <p>Egzaminator: komisja złożona z minimum trzech bibliotekarzy cyfrowych, w której jest minimum jeden bibliotekarz cyfrowy pełniący funkcje kierownicze, a wszyscy mają minimum pięć lat doświadczenia w pracy w bibliotece.</p>

II.2e. Informacje szczegółowe o zestawie efektów uczenia się
„Udostępnianie zdigitalizowanych zbiorów”

Nazwa zestawu	Udostępnianie zdigitalizowanych zbiorów
Poziom zestawu	6
Orientacyjny nakład pracy dla zestawu	20 godzin
Rodzaj zestawu efektów uczenia się	Obowiązkowy
Numer zestawu w kwalifikacji	5
Efekty uczenia się	Kryteria weryfikacji
Przygotowuje obiekty cyfrowe do udostępnienia	<ul style="list-style-type: none"> - Strukturyzuje obiekty cyfrowe – wymienia jakie elementy obiektu są istotne dla interfejsu biblioteki cyfrowej - Wykonuje korektę warstwy tekstowej (OCR) - Wykonuje korektę metadanych - Objaśnił (a) zasady udostępniania obiektów cyfrowych w internecie
Projektuje założenia funkcjonalne interfejsu biblioteki cyfrowej	<ul style="list-style-type: none"> - Dobiera metody i narzędzia diagnozy wymagań użytkowników biblioteki cyfrowej - Opisuje potrzeby użytkowników biblioteki cyfrowej na podstawie badań i kontaktu z użytkownikami - Opisuje grupy odbiorców biblioteki / kolekcji / projektu cyfrowego - Planuje funkcjonalności biblioteki cyfrowej, uwzględniające wymagania użytkowników biblioteki cyfrowej
Wymagania dotyczące walidacji zestawu efektów uczenia się	<p>Egzamin pisemny zawierający pytania otwarte oraz pytania testowe.</p> <p>Egzaminator: komisja złożona z minimum trzech bibliotekarzy cyfrowych, w której jest minimum jeden bibliotekarz cyfrowy pełniący funkcje kierownicze, a wszyscy mają minimum pięć lat doświadczenia w pracy w bibliotece.</p>

II.2f. Informacje szczegółowe o zestawie efektów uczenia się
„Upowszechnianie wiedzy o zdigitalizowanych zbiorach”

Nazwa zestawu	Upowszechnianie wiedzy o zdigitalizowanych zbiorach
Poziom zestawu	6
Orientacyjny nakład pracy dla zestawu	60 godzin

Rodzaj zestawu efektów uczenia się	Obowiązkowy
Numer zestawu w kwalifikacji	6
Efekty uczenia się	Kryteria weryfikacji
Kontaktuje się z użytkownikami biblioteki cyfrowej	<ul style="list-style-type: none"> - Określa kanały komunikowania się z użytkownikami biblioteki cyfrowej - Projektuje działania mające na celu aktywne korzystanie przez użytkowników ze zbiorów cyfrowych - Projektuje kolekcje cyfrowe zgodnie z profilem digitalizowanego zbioru i oczekiwaniami użytkowników
Promuje działalność biblioteki cyfrowej	<ul style="list-style-type: none"> - Opisuje plany i działania biblioteki cyfrowej - Opisuje sposoby prowadzenia rzecznictwa na rzecz biblioteki cyfrowej
Wymagania dotyczące walidacji zestawu efektów uczenia się	<p>Egzamin pisemny zawierający pytania otwarte oraz pytania testowe.</p> <p>Egzaminator: komisja złożona z minimum trzech bibliotekarzy cyfrowych, w której jest minimum jeden bibliotekarz cyfrowy pełniący funkcje kierownicze, a wszyscy mają minimum pięć lat doświadczenia w pracy w bibliotece.</p>

II.2g. Informacje szczegółowe o zestawie efektów uczenia się „Zarządzanie biblioteką cyfrową”

Nazwa zestawu	Zarządzanie biblioteką cyfrową
Poziom zestawu	6
Orientacyjny nakład pracy dla zestawu	80 godzin
Rodzaj zestawu efektów uczenia się	Obowiązkowy
Numer zestawu w kwalifikacji	7
Efekty uczenia się	Kryteria weryfikacji
Pozyskuje środki na realizację projektów digitalizacyjnych	<ul style="list-style-type: none"> - Określa merytoryczne założenia projektu cyfrowego - Wskazuje źródła pozyskiwania finansowania działań związanych z digitalizacją (skanowanie, udostępnianie, upowszechnianie) - Tworzy harmonogram finansowo-rzeczowy projektu digitalizacyjnego - Uzasadnia celowość projektu digitalizacyjnego

Zarządza projektem digitalizacyjnym	<ul style="list-style-type: none">- Wskazuje możliwe do zastosowania metody zarządzania projektem digitalizacyjnym- Opisuje ścieżkę digitalizacji (workflow) w projekcie- Opisuje skład zespołu digitalizacyjnego- Definiuje mierniki ilościowe i jakościowe projektu digitalizacyjnego- Przygotowuje program szkoleń dla pracowników biblioteki
Wymagania dotyczące walidacji zestawu efektów uczenia się	<p>Egzamin pisemny zawierający pytania otwarte oraz pytania testowe.</p> <p>Egzaminator: komisja złożona z minimum trzech bibliotekarzy cyfrowych, w której jest minimum jeden bibliotekarz cyfrowy pełniący funkcje kierownicze, a wszyscy mają minimum pięć lat doświadczenia w pracy w bibliotece. doświadczenia w pracy w bibliotece.</p>

MACIEJ SZABLEWSKI, WITOLD ZAKRZEWSKI**Librarians of the 21st century: service providers, radical cataloguers and cultural animators**

The article seeks to set the librarian's profession in a new perspective and to look at its historical evolution. It makes a case that in the recent decades a return to the sources has been taking place, with librarians, just like their 19th century ancestors, becoming an increasingly diverse group performing a wide range of tasks. Analysing examples from abroad, the authors question whether it is reasonable to distinguish a separate librarian's profession and suggest that librarians are nothing but people employed in libraries. Library practice, in turn, is an information service of some kind provided to various groups of recipients. This represents also a shift in the cataloguers' everyday work, forcing them to embrace the principles of „radical cataloguing”. The article also discusses the results of works conducted by a working group appointed on the basis of an agreement between the National Library of Poland and the Educational Research Institute. The purpose of this group was to set forth the knowledge, skills and social competencies necessary to perform librarian's work in all types of libraries. Its activity was related to pilot projects implementing the Polish Qualification Framework as well as works on a draft law on an integrated qualification system.